

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική

Ενότητα 8: Μακροοικονομικές Διακυμάνσεις

Νίκος Κουτσιαράς

σε συνεργασία με τους Κυριάκο Φιλίνη και Σάκη Μανούζα

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Burda, M. - Wyplosz, Ch. (2007) *Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική*, Τόμος Α΄, Gutenberg, Αθήνα

Krugman, P. - Wells, R. (2009) *Μακροοικονομική*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη

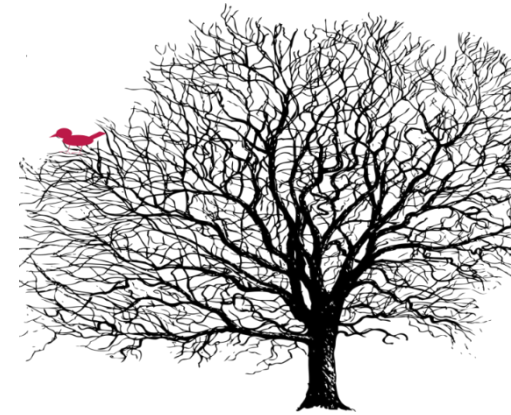
Mankiw, N. G. -Taylor, M. P. (2010) *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Τόμος Β΄, Gutenberg, Αθήνα

Samuelson, P. - Nordhaus, W. (2000) *Οικονομική*, Τόμος Β΄, Παπαζήσης, Αθήνα

Stiglitz, J. E. - Walsh, C. E. (2009) *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Παπαζήσης, Αθήνα

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΚΥΜΑΝΣΕΙΣ

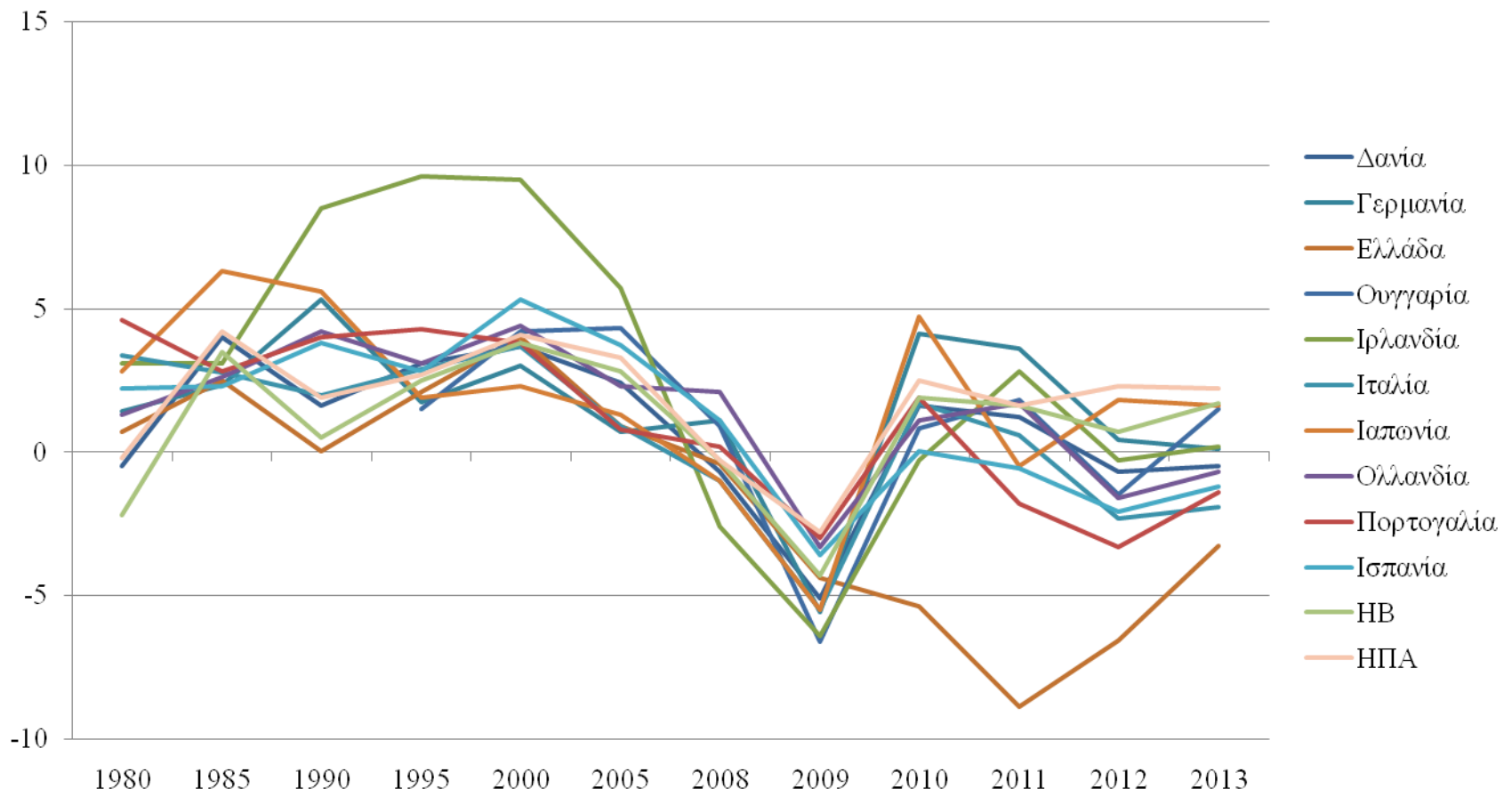
Πίνακας 8.1: Ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δανία	-0,5	4	1,6	3,1	3,7	2,4	-0,7	-5,1	1,6	1,2	-0,7	-0,5	-0,5
Γερμανία	1,4	2,3	5,3	1,7	3	0,7	1,1	-5,6	4,1	3,6	0,4	0,1	1,4
Ελλάδα	0,7	2,5	0	2,1	4	0,9	-0,4	-4,4	-5,4	-8,9	-6,6	-3,3	0,7
Ουγγαρία	-	-	-	1,5	4,2	4,3	0,9	-6,6	0,8	1,8	-1,5	1,5	
Ιρλανδία	3,1	3,1	8,5	9,6	9,5	5,7	-2,6	-6,4	-0,3	2,8	-0,3	0,2	3,1
Ιταλία	3,4	2,8	2	2,9	3,7	0,9	-1	-5,5	1,7	0,6	-2,3	-1,9	3,4
Ιαπωνία	2,8	6,3	5,6	1,9	2,3	1,3	-1	-5,5	4,7	-0,5	1,8	1,6	2,8
Ολλανδία	1,3	2,6	4,2	3,1	4,4	2,3	2,1	-3,3	1,1	1,7	-1,6	-0,7	1,3
Πορτογαλία	4,6	2,8	4	4,3	3,8	0,8	0,2	-3	1,9	-1,8	-3,3	-1,4	4,6
Ισπανία	2,2	2,3	3,8	2,8	5,3	3,7	1,1	-3,6	0	-0,6	-2,1	-1,2	2,2
ΗΒ	-2,2	3,5	0,5	2,5	3,8	2,8	-0,3	-4,3	1,9	1,6	0,7	1,7	-2,2
ΗΠΑ	-0,2	4,2	1,9	2,7	4,1	3,3	-0,3	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	-0,2

Πηγή: ΟΟΣΑ

Διάγραμμα 8.1: Ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης

Πηγή: ΟΟΣΑ

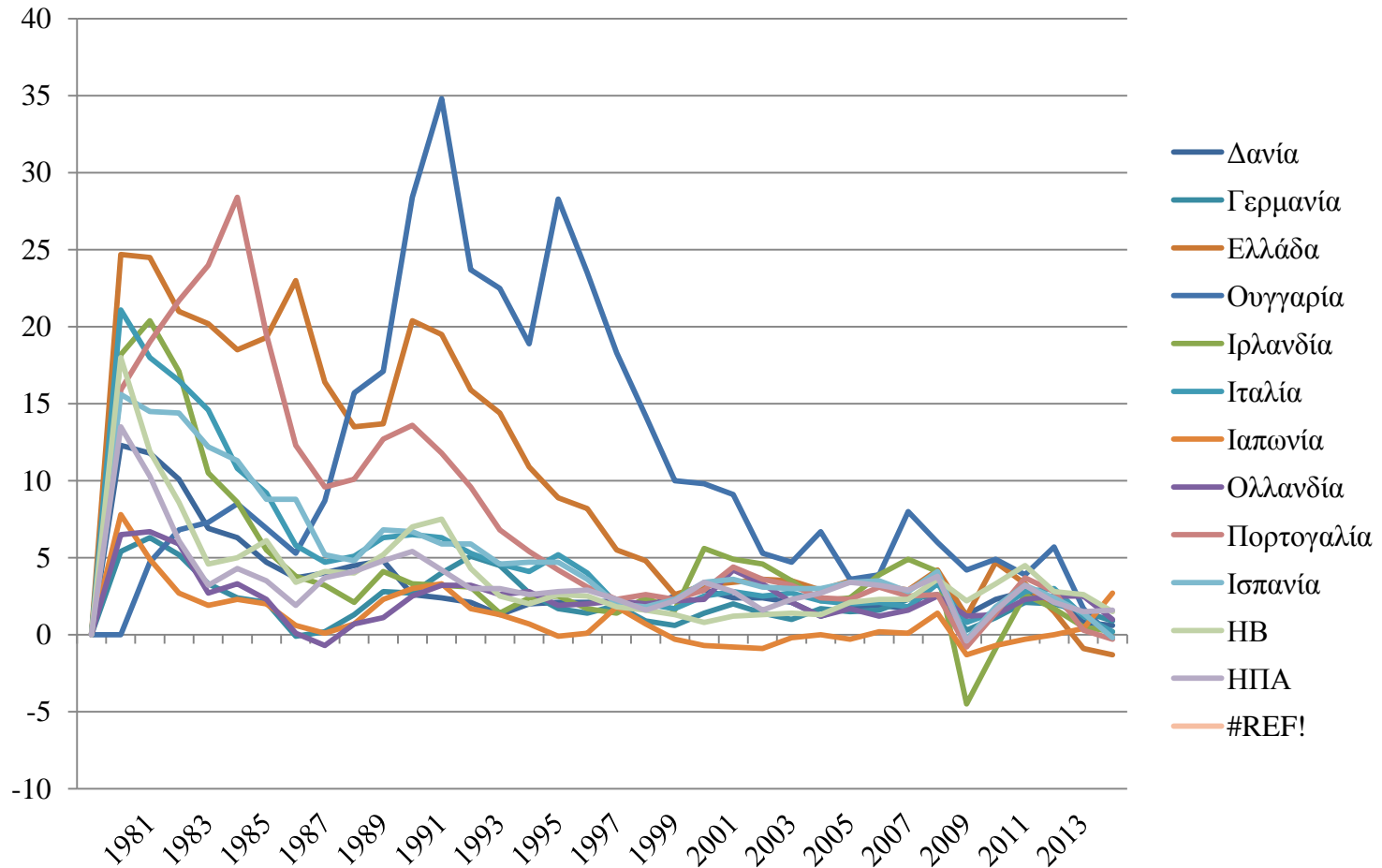
Πίνακας 8.2: Δείκτης τιμών καταναλωτή (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δανία	12,3	4,7	2,6	2,1	2,9	1,8	3,4	1,3	2,3	2,8	2,4	0,8	0,6
Γερμανία	5,4	2,1	2,7	1,7	1,4	1,5	2,6	0,3	1,1	2,1	2	1,5	0,9
Ελλάδα	24,7	19,3	20,4	8,9	3,2	3,5	4,2	1,2	4,7	3,3	1,5	-0,9	-1,3
Ουγγαρία	..	6,9	28,4	28,3	9,8	3,6	6	4,2	4,9	3,9	5,7	1,7	-0,2
Ιρλανδία	18,2	5,5	3,3	2,5	5,6	2,4	4,1	-4,5	-0,9	2,6	1,7	0,5	0,2
Ιταλία	21,1	9,2	6,5	5,2	2,5	2	3,3	0,8	1,5	2,8	3	1,2	0,2
Ιαπωνία	7,8	2	3	-0,1	-0,7	-0,3	1,4	-1,3	-0,7	-0,3	0	0,4	2,7
Ολλανδία	6,5	2,3	2,5	1,9	2,3	1,7	2,5	1,2	1,3	2,3	2,5	2,5	1
Πορτογαλία	15,9	19,5	13,6	4,2	2,9	2,3	2,6	-0,8	1,4	3,7	2,8	0,3	-0,3
Ισπανία	15,6	8,8	6,7	4,7	3,4	3,4	4,1	-0,3	1,8	3,2	2,4	1,4	-0,2
ΗΒ	18	6,1	7	2,6	0,8	2,1	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6	1,5
ΗΠΑ	13,5	3,5	5,4	2,8	3,4	3,4	3,8	-0,4	1,6	3,2	2,1	1,5	1,6

Πηγή: ΟΟΣΑ

Διάγραμμα 8.2: Δείκτης τιμών καταναλωτή (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)

Πηγή: ΟΟΣΑ

Πίνακας 8.3: Ποσοστά ανεργίας (% εργατικού δυναμικού)

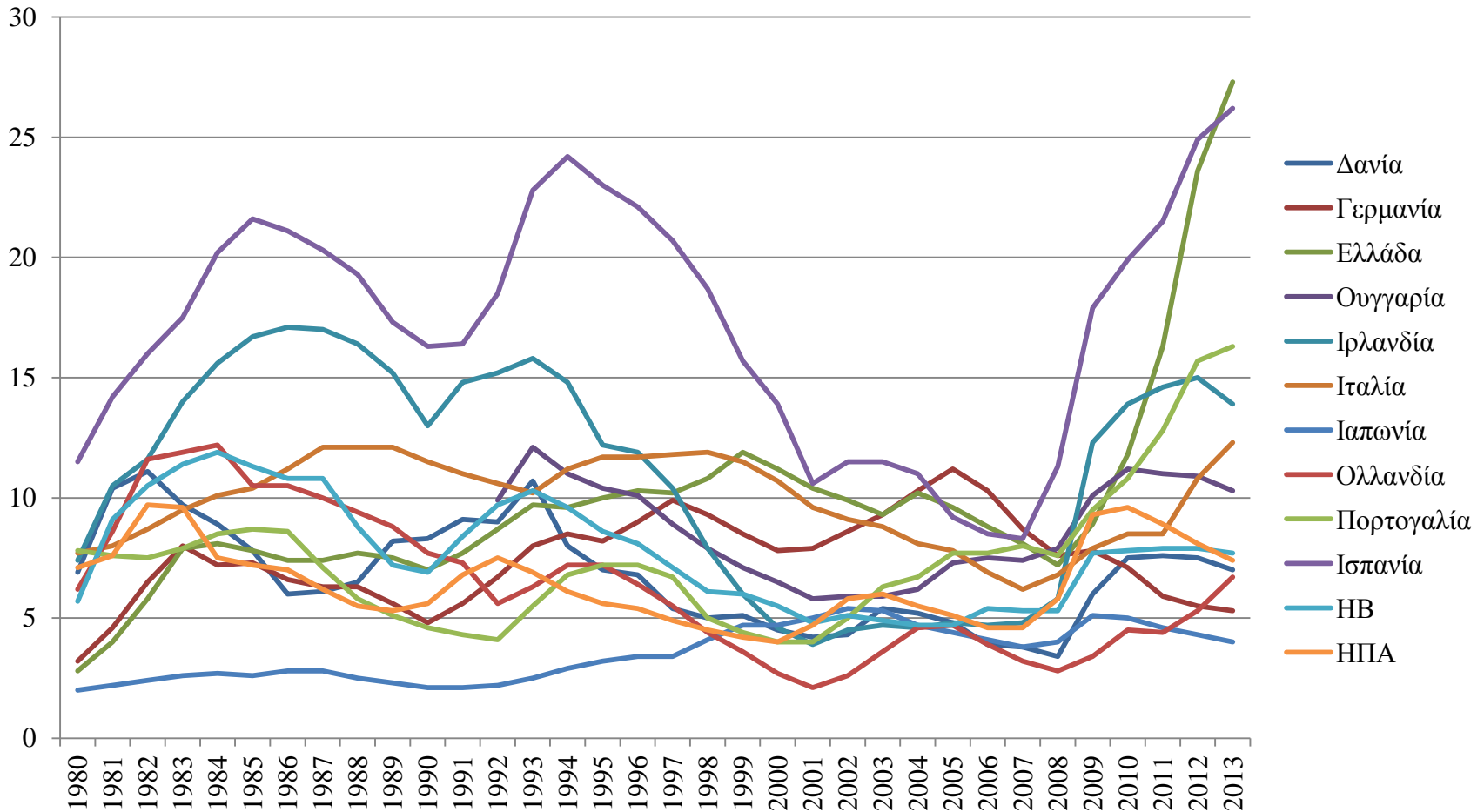
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Δανία	6,9	7,8	8,3	7	4,5	4,8	3,4	6	7,5	7,6	7,5	7
Γερμανία	3,2	7,3	4,8	8,2	7,8	11,2	7,6	7,8	7,1	5,9	5,5	5,3
Ελλάδα	2,8	7,8	7	10	11,2	9,6	7,2	8,9	11,8	16,3	23,6	27,3
Ουγγαρία	-	-		10,4	6,5	7,3	7,9	10,1	11,2	11	10,9	10,3
Ιρλανδία	7,4	16,7	13	12,2	4,6	4,8	5,8	12,3	13,9	14,6	15	13,9
Ιταλία	7,7	10,4	11,5	11,7	10,7	7,8	6,8	7,9	8,5	8,5	10,8	12,3
Ιαπωνία	2	2,6	2,1	3,2	4,7	4,4	4	5,1	5	4,6	4,3	4
Ολλανδία	6,2	10,5	7,7	7,2	2,7	4,7	2,8	3,4	4,5	4,4	5,3	6,7
Πορτογαλία	7,8	8,7	4,6	7,2	4	7,7	7,6	9,5	10,8	12,8	15,7	16,3
Ισπανία	11,5	21,6	16,3	23	13,9	9,2	11,3	17,9	19,9	21,5	24,9	26,2
ΗΒ	5,7	11,3	6,9	8,6	5,5	4,7	5,3	7,7	7,8	7,9	7,9	7,7
ΗΠΑ	7,1	7,2	5,6	5,6	4	5,1	5,8	9,3	9,6	8,9	8,1	7,4

Πηγή: ΟΟΣΑ

Διάγραμμα 8.3: Ποσοστά ανεργίας (% εργατικού δυναμικού)

Πηγή: ΟΟΣΑ

Οι μακροοικονομικές διακυμάνσεις και οι ιδιότητές τους

Ο οικονομικός κύκλος οφείλεται στις βραχυχρόνιες διακυμάνσεις του παραγόμενου προϊόντος, σε σχέση με τη μακροχρόνια τάση του. Όταν το πραγματικό προϊόν μειώνεται και η ανεργία αυξάνεται τότε η οικονομία εισέρχεται σε **οικονομική ύφεση (recession)**. Αν το προϊόν μειωθεί και η ανεργία αυξηθεί σημαντικά, τότε η οικονομία βρίσκεται σε **κρίση (depression)**.

- ✓ Οι μακροοικονομικές διακυμάνσεις είναι απρόβλεπτες ως προς τη διάρκεια, την ένταση και τη χρονική στιγμή που θα εμφανιστούν.
- ✓ Κατά τη διάρκεια των μακροοικονομικών διακυμάνσεων οι (βασικές) μακροοικονομικές μεταβλητές (το πραγματικό ΑΕΠ, το κατά κεφαλήν εισόδημα, τα κέρδη των επιχειρήσεων, οι επενδύσεις και η κατανάλωση) μεταβάλλονται ομόρροπα, δηλαδή προς την ίδια κατεύθυνση.
- ✓ Η μείωση του πραγματικού ΑΕΠ οδηγεί σε αύξηση της ανεργίας (**Νόμος του Okun**).

Οικονομικοί κύκλοι: ένα απρόβλεπτο φαινόμενο

Στη Βίβλο, ο Ιωσήφ λέει στο Φαραώ να αναμένει επτά χρόνια αφθονίας που θα ακολουθηθούν από επτά χρόνια λιτότητας. Αυτός είναι μάλλον ο πρώτος τεκμηριωμένος οικονομικός κύκλος και η πρώτη (ίσως και τελευταία) επιτυχημένη οικονομική πρόβλεψη.

Καταγεγραμμένα παραδείγματα οικονομικών κύκλων βρίσκουμε από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, αλλά οι οικονομολόγοι εξακολουθούν να διαφωνούν ως προς τις αιτίες που τους προκαλούν. Κάποιοι θεωρούν ότι οι υφέσεις ενεργοποιούνται από εξωγενείς παράγοντες, ο Keynes θεωρεί πως οφείλονται στις ψυχικές διαθέσεις των οικονομικών δρώντων (animal spirits), δηλαδή τις μεταβολές των προσδοκιών των παραγωγών που οδηγούν σε μειώσεις των επενδύσεων, απολύσεις και κατά συνέπεια μείωση τη ζήτησης, ενώ άλλοι επιρρίπτουν την ευθύνη στις οικονομικές πολιτικές των εκάστοτε κυβερνήσεων.

Όποια κι αν είναι η αιτία, οι οικονομικοί κύκλοι με τις εναλλαγές από περιόδους υψηλής οικονομικής μεγέθυνσης σε περιόδους δραματικής ύφεσης, εξακολουθούν να εμφανίζονται απρόοπτα, ξαφνιάζοντας και φοβίζοντας κάθε φορά.

THE ECONOMIST, 26/09/2002

ΣΚΟΤΕΙΝΕΣ ΓΩΝΙΕΣ

Η έλευση της κρίσης απέδειξε πως είναι πιθανό μικρής έκτασης διαταραχές να προκαλούν δυσανάλογα μεγάλες και παρατεταμένες επιδράσεις στην οικονομία, οδηγώντας την σε σκοτεινές γωνίες. Σε καταστάσεις, δηλαδή, όπου η οικονομία δυσλειτουργεί και η μακροοικονομική πολιτική δυσκολεύεται να επιτελέσει τον σταθεροποιητικό της ρόλο. Ο επεκτατικός χαρακτήρας της νομισματικής πολιτικής δεν απέτρεψε την πιστωτική συρρίκνωση, η επιλεκτική δημοσιονομική παρέμβαση περιορίστηκε από τα υψηλά δημόσια χρέη, ενώ το ρυθμιστικό και εποπτικό πλαίσιο αποδείχτηκε ανεπαρκές για την αποτροπή συσσώρευσης ανισορροπιών στο αδιαφανές και πολύπλοκο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η υποβάθμιση του αξιόχρεου των κυβερνητικών ομολόγων δημιούργησε έναν φαύλο κύκλο ανατροφοδότησης δυσμενών διαταραχών μεταξύ δημοσιονομικού και τραπεζικού τομέα, ενώ, παράλληλα, ο αποπληθωρισμός, αυξάνοντας την πραγματική αξία του (δημόσιου και ιδιωτικού) χρέους, προκάλεσε συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία, με την σειρά της, ανατροφοδοτεί τον αποπληθωρισμό.

Πηγή: Άρθρο του επικεφαλής οικονομολόγου του ΔΝΤ, Olivier Blanchard, στο περιοδικό IMF, Growth & Development, Σεπτέμβριος 2014, τεύχος 51, No 3,

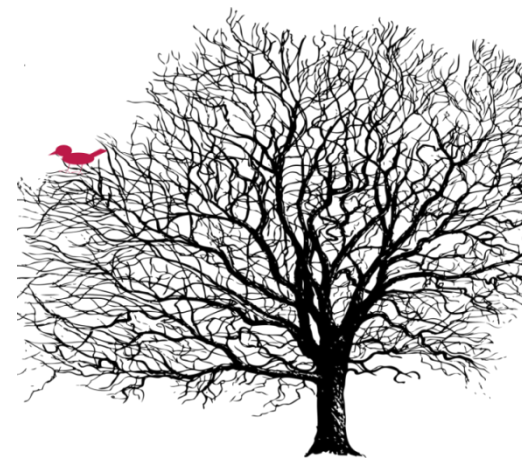

Ο Νόμος του Okun

$$\% \text{ μεταβολή ανεργίας} = -1/2(\% \text{ μεταβολή πραγματικού ΑΕΠ} - 3\%)$$

Από την παραπάνω σχέση προκύπτει ότι όταν το πραγματικό ΑΕΠ... :

- ✓ ...αυξάνεται με μέσο ρυθμό 3%, το ποσοστό ανεργίας παραμένει αμετάβλητο
- ✓ ...αυξάνεται με ρυθμό μεγαλύτερο του 3%, το ποσοστό ανεργίας μειώνεται
- ✓ ...αυξάνεται με ρυθμό μικρότερο του 3% ή μειώνεται, τότε το ποσοστό ανεργίας αυξάνεται

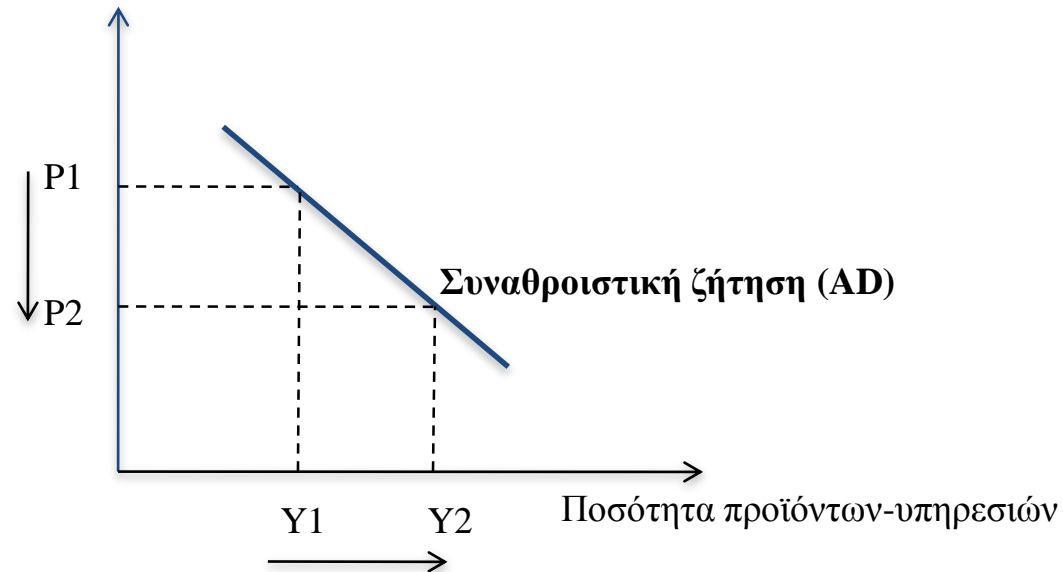
Η καμπύλη της συναθροιστικής ζήτησης

Η καμπύλη της συναθροιστικής ζήτησης δείχνει τις ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών που ζητούνται στην οικονομία σε κάθε επίπεδο τιμών.

Όταν το γενικό επίπεδο των τιμών μειώνεται από $P1$ σε $P2$, τότε η ζητούμενη ποσότητα των προϊόντων και υπηρεσιών αυξάνεται από $Y1$ σε $Y2$ (με όλους τους άλλους προσδιοριστικούς παράγοντες της ζήτησης σταθερούς).

Διάγραμμα 8.4: Η συναθροιστική ζήτηση

Γενικό επίπεδο τιμών

Γιατί η καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης έχει αρνητική κλίση;

Το παραγόμενο προϊόν μιας οικονομίας είναι το άθροισμα της κατανάλωσης (C), της επένδυσης (I), των δημοσίων δαπανών (G) και των καθαρών εξαγωγών (NX).

$$Y=C +I +G +NX$$

- ✓ Η μείωση του επιπέδου των τιμών αυξάνει την αξία του χρήματος, των εισοδημάτων και της κατανάλωσης, καθώς τα άτομα αισθάνονται πλουσιότερα (**αποτέλεσμα Pigou**)
- ✓ Η μείωση του επιπέδου των τιμών αυξάνει την αξία του χρήματος με αποτέλεσμα συναλλαγές ίσης αξίας να διεξάγονται με μικρότερη ποσότητα χρήματος. Τα άτομα μπορούν να αποταμιεύσουν την πλεονάζουσα ποσότητα χρήματος, αυξάνοντας την προσφορά χρήματος στη χρηματαγορά (τράπεζες) και προκαλώντας μείωση των επιτοκίων. Η μείωση των επιτοκίων, με τη σειρά της, αυξάνει την επένδυση και κατ' επέκταση τη συναθροιστική ζήτηση (**John Maynard Keynes**)
- ✓ Η μείωση των επιτοκίων, εξαιτίας της πτώσης του επιπέδου των τιμών, προκαλεί εκροή κεφαλαίων και μείωση της ζήτησης για το εγχώριο νόμισμα, η οποία οδηγεί σε υποτίμηση του νομίσματος. Αποτέλεσμα της υποτίμησης του εγχώριου νομίσματος είναι η αύξηση της τιμής των εισαγόμενων προϊόντων και η μείωση της τιμής των εξαγόμενων, αυξάνοντας τις καθарές εξαγωγές και κατ' επέκταση τη συναθροιστική ζήτηση (**αποτέλεσμα Mundell-Fleming**)

Οι «προσφορές» κινητοποιούν τον καταναλωτή

Ανάσες πήρε η αγορά τις τελευταίες εβδομάδες χάρη στις προσφορές και τις μειώσεις τιμών. Ύστερα από ένα καταστροφικό τελευταίο τρίμηνο του 2008 και ένα πτωτικό πρώτο τρίμηνο του 2009, πολλές επιχειρήσεις έκαναν την... ανάγκη φιλοτιμία.

Προκειμένου να συντηρήσουν τους τζίρους τους και να διώξουν το στοκ, προχώρησαν σε προσφορές. Η αγορά άρχισε να κινείται αν και αυτό δεν προδικάζει τη βελτίωση της εικόνας στο λιανεμπόριο για το σύνολο της χρήσης.

Σύμφωνα με τους ίδιους τους εμπόρους, η αύξηση που παρατηρείται αφορά κυρίως τον όγκο και δεν συνοδεύεται απαραίτητα από άνοδο της αξίας των πωλήσεων. Πρακτικά δηλαδή, οι πωλήσεις γίνονται σε χαμηλότερες τιμές και αυτό επηρεάζει την κερδοφορία. Πολλοί έμποροι, όμως, αποφασίζουν να «θυσιάσουν» τα περιθώρια κέρδους τους, ώστε να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους αλλά και να «κλέψουν» μερίδα καταναλωτών σε μια πτωτική αγορά.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του ΣΕΛΠΕ, κ. Θ. Βάρδα, ο καταναλωτής στη σημερινή συγκυρία φοβάται να ξοδέψει, αλλά ενεργοποιείται όταν διαπιστώνει ότι έχει τη δυνατότητα να αγοράσει φθηνότερα. Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε εξάλλου από την αύξηση των πωλήσεων αυτοκινήτων μετά την προσωρινή μείωση των τελών ταξινόμησης, ενώ πιθανολογείται ότι αντίστοιχη θετική επίδραση στην «καθισμένη» αγορά ηλεκτρικών θα επιφέρει η επιδότηση για τα κλιματιστικά.

Κατά γενική ομολογία των εμπόρων, αυτό που έχει αλλάξει είναι η συμπεριφορά των καταναλωτών, οι οποίοι στρέφονται σε βασικές αγορές αλλά και σε φθηνότερα προϊόντα, οπότε αυτή η τάση δεν μπορεί να αφήσει αδιάφορους τους εμπόρους.

Μετατόπιση της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης (I)

Όταν η καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης μετατοπιστεί προς τα έξω και δεξιά (από τη θέση AD1 στη θέση AD2), τότε για κάθε επίπεδο τιμών (P1) ζητούνται μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών (η συνολική ζήτηση αυξάνεται από Y1 σε Y2). Παράγοντες που προκαλούν μια προς τα έξω και δεξιά μετατόπιση της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης είναι:

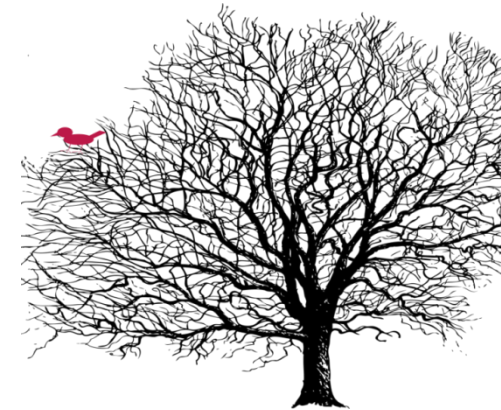
- ✓ αύξηση του αριθμού των καταναλωτών
- ✓ μεταβολή των προτιμήσεων των καταναλωτών, που προκαλεί μείωση των εισαγωγών ή/και αύξηση των εξαγωγών
- ✓ αύξηση των επενδύσεων, εξαιτίας της τεχνολογικής προόδου
- ✓ αύξηση των δημοσίων δαπανών
- ✓ μείωση της φορολογίας, η οποία αυξάνει το διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση
- ✓ μείωση των επιτοκίων, η οποία αυξάνει τις επενδύσεις, αλλά και την κατανάλωση που χρηματοδοτείται μέσω του δανεισμού.

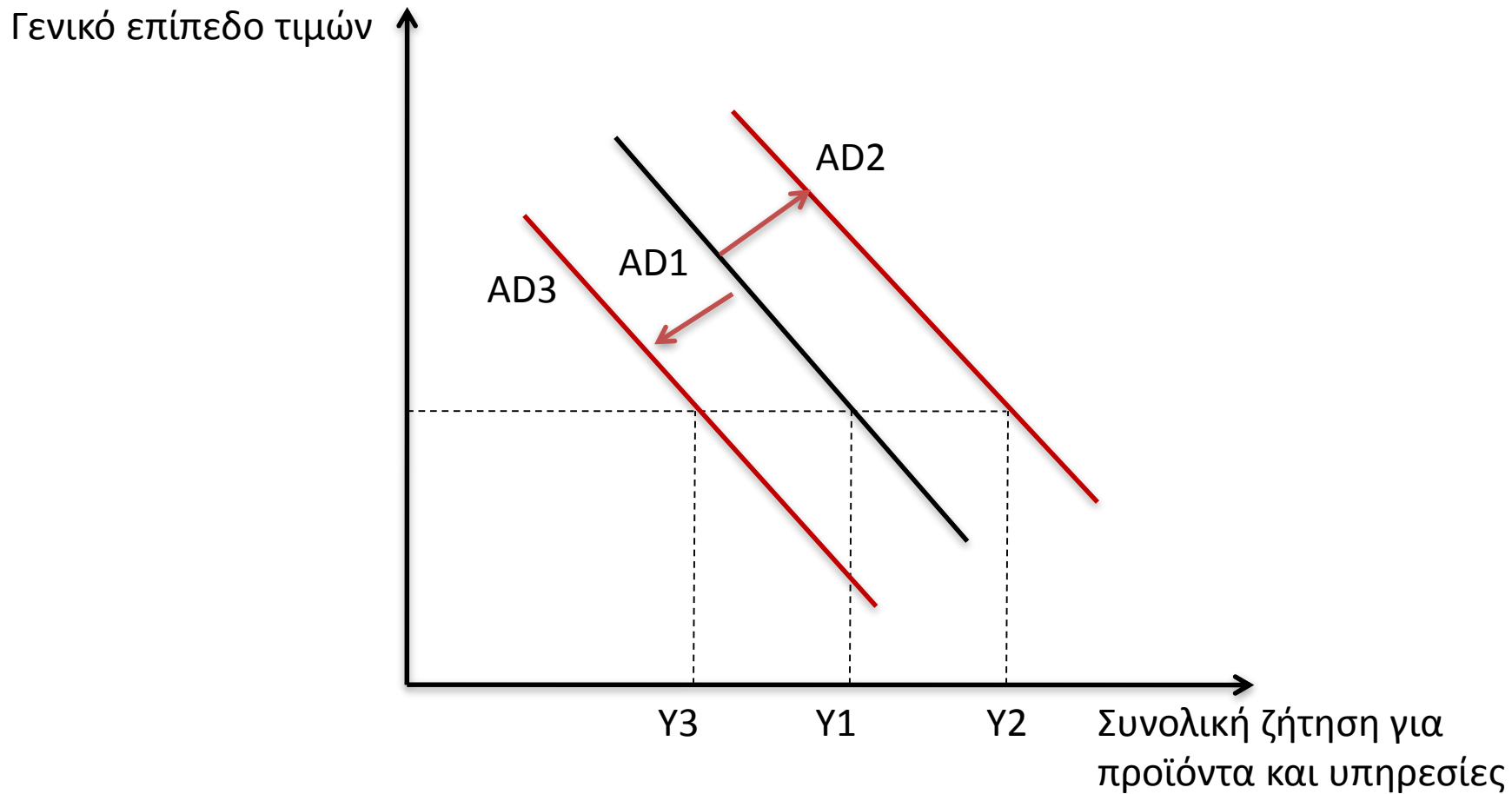
Μετατόπιση της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης (II)

Όταν η καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης μετατοπιστεί προς τα μέσα και αριστερά (από τη θέση AD1 στη θέση AD3), τότε για κάθε επίπεδο τιμών (P1) ζητούνται μικρότερες ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών (η συνολική ζήτηση μειώνεται από Y1 σε Y3). Παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν μια προς τα μέσα και αριστερά μετατόπιση της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης είναι:

- ✓ μείωση του αριθμού των καταναλωτών
- ✓ μεταβολή των προτιμήσεων των καταναλωτών, που προκαλεί μείωση των εξαγωγών ή/και αύξηση των εισαγωγών
- ✓ μείωση των δημοσίων δαπανών
- ✓ αύξηση της φορολογίας, η οποία μειώνει το διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση
- ✓ αύξηση της αποταμίευσης εις βάρος της τρέχουσας κατανάλωσης
- ✓ αύξηση των επιτοκίων, η οποία μειώνει τις επενδύσεις, αλλά και την κατανάλωση που χρηματοδοτείται μέσω του δανεισμού.

Διάγραμμα 8.5: Μετατοπίσεις της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης

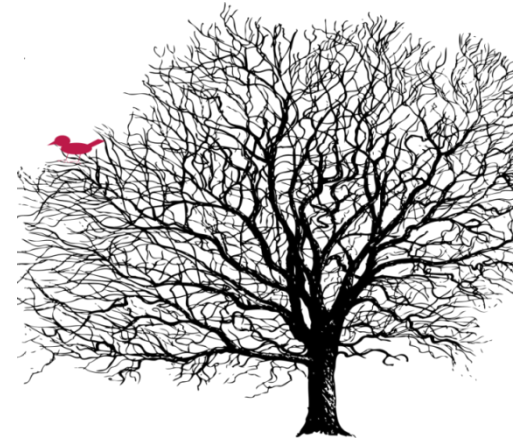
Από τον αυξημένο πληθωρισμό στην ανεπαρκή ζήτηση

Πριν ένα χρόνο, το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετώπιζαν οι σχεδιαστές της οικονομικής πολιτικής ήταν πώς να συγκρατήσουν τον πληθωρισμό καθώς οι τιμές του πετρελαίου αυξάνονταν. Σήμερα, με το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης και την ανεπαρκή πλέον ζήτηση, καλούνται να απαντήσουν σε νέα ερωτήματα: μπορεί να ενισχυθεί η ζήτηση με τα παραδοσιακά μακροοικονομικά εργαλεία – μείωση επιτοκίων, μείωση φορολογίας; Είναι αυτά αρκετά;

Οι τράπεζες είναι ο διαμεσολαβητής μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και της ευρύτερης οικονομίας. Σήμερα αυτός ο διαμεσολαβητής φαίνεται να μην λειτουργεί. Παρόλο που οι κεντρικές τράπεζες μείωσαν τα επιτόκια σημαντικά, οι τράπεζες φαίνονται διστακτικές και δεν πράττουν το ίδιο, αφήνοντας έτσι το δανεισμό στα ίδια επίπεδα και χειροτερεύοντας ακόμα περισσότερο την κατάσταση.

Ίσως, τελικά, τη συγκεκριμένη περίοδο χρειαστεί η διαμόρφωση νέων τεχνικών και μέσων για την αναζωπύρωση της ζήτησης και εν συνεχεία της οικονομίας στο σύνολό της. Άραγε ποια θα είναι η επόμενη κίνηση;

THE ECONOMIST, 30/10/2008

Η Ιαπωνία σε δύσκολη θέση

Ένα παλιό πρόβλημα ξαναστοιχειώνει την Ιαπωνία. Ο δείκτης τιμών καταναλωτή παρουσιάζει πτώση εδώ και μήνες, αλλά το καλοκαίρι η πτώση επιταχύνθηκε δραματικά. Το Σεπτέμβρη οι τιμές ήταν μειωμένες κατά 2,2% σε σύγκριση με ένα χρόνο νωρίτερα. Αυτό οφείλεται κυρίως σε δύο παράγοντες. Πρώτον, λόγω της οικονομικής κρίσης που χτύπησε τις οικονομίες παγκοσμίως, οι εξαγωγές της Ιαπωνίας μειώθηκαν απότομα, αφήνοντας πλήθος προϊόντων, (που επρόκειτο να εξαχθούν), στην εσωτερική αγορά. Δεύτερος παράγοντας πρόκλησης του παρατηρούμενου αποπληθωρισμού είναι η γήρανση και η μείωση του πληθυσμού της χώρας. Έτσι οι παραγωγοί αλλά και οι έμποροι, σε μια προσπάθεια αύξησης της ζήτησης, ρίχνουν τις τιμές των προϊόντων τους.

Η κυβέρνηση ψάχνει άμεσα λύση, η οποία όμως δεν φαίνεται εύκολη εξαιτίας κυρίως του προβλήματος του πληθυσμού. Δεν είναι όμως και αδύνατη.

THE ECONOMIST, 20/11/2009

Η συναθροιστική προσφορά (βραχυχρόνια περίοδος)

Η καμπύλη της συναθροιστικής προσφοράς δείχνει τις ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται σε μια οικονομία για κάθε επίπεδο τιμών.

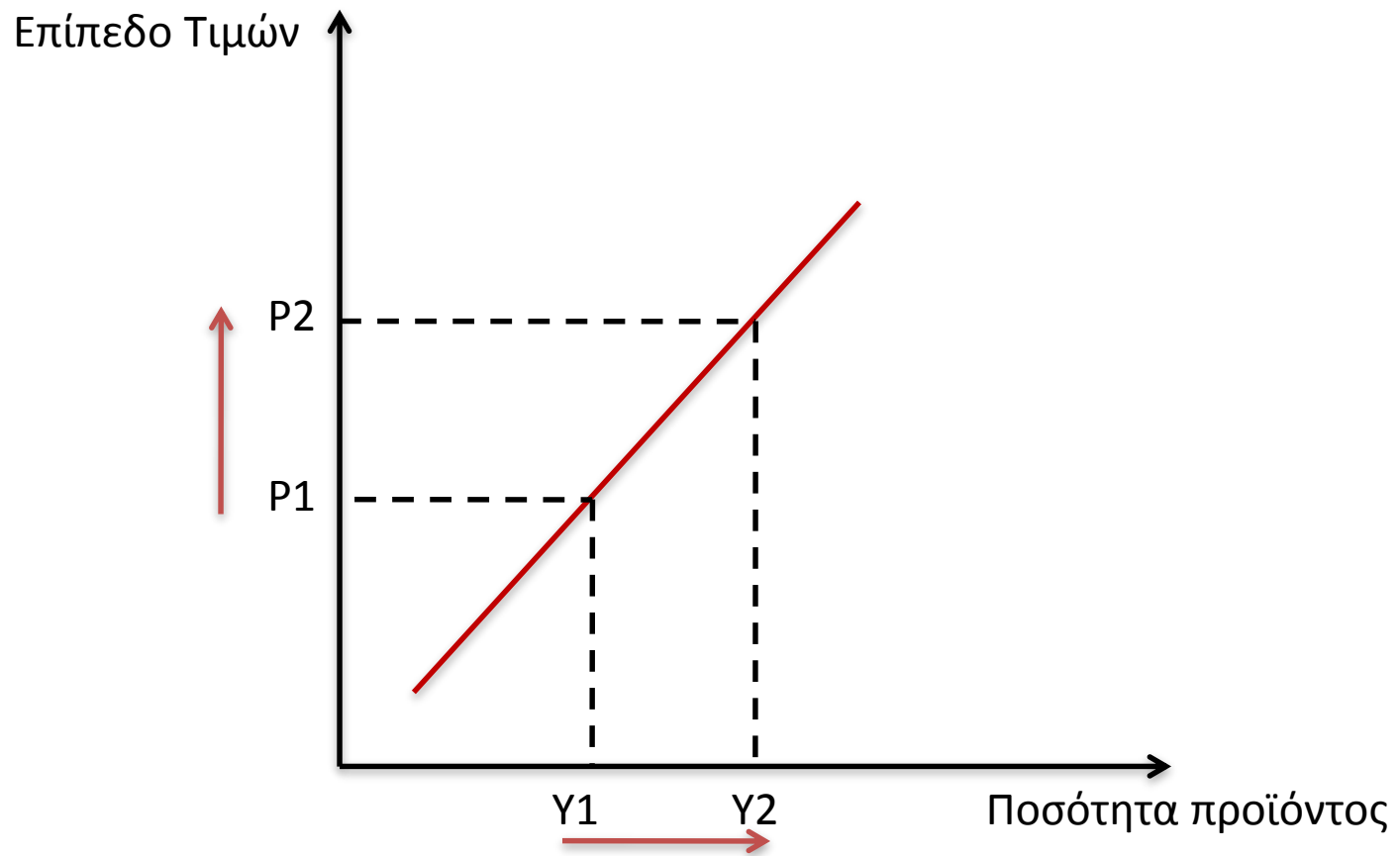
Τη **βραχυχρόνια περίοδο**, μια αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών από P1 σε P2 έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των ποσοτήτων προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρονται σε μια οικονομία από Y1 σε Y2.

Η συναθροιστική καμπύλη προσφοράς κατά τη **βραχυχρόνια περίοδο** έχει θετική κλίση γιατί:

- ✓ Οι επιχειρήσεις αυξάνουν την προσφερόμενη ποσότητα προϊόντων-υπηρεσιών, όταν **αντιλαμβάνονται** ότι αυξάνεται το γενικό επίπεδο τιμών (**υπόθεση των λανθασμένων αντιλήψεων –Milton Friedman και Robert Lucas**)
- ✓ Τη βραχυχρόνια περίοδο οι ονομαστικοί μισθοί (W) είναι άκαμπτοι. Μια άνοδος του επιπέδου των τιμών (P) έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των πραγματικών μισθών (W/P), την αύξηση της ζήτησης εργασίας, της απασχόλησης και του παραγόμενου προϊόντος (**υπόθεση της ακαμψίας των μισθών-John Maynard Keynes**)
- ✓ Σε μια μη προσδοκώμενη μείωση του γενικού επιπέδου των τιμών κάποιες επιχειρήσεις δεν προσαρμόζουν άμεσα τις τιμές τους, με αποτέλεσμα τον περιορισμό των πωλήσεών τους, γεγονός που τις παρακινεί σε μείωση της ποσότητας προϊόντων και υπηρεσιών που προσφέρουν (**Νέα Κεϋνσιανή θεωρία ακαμψίας των τιμών**)

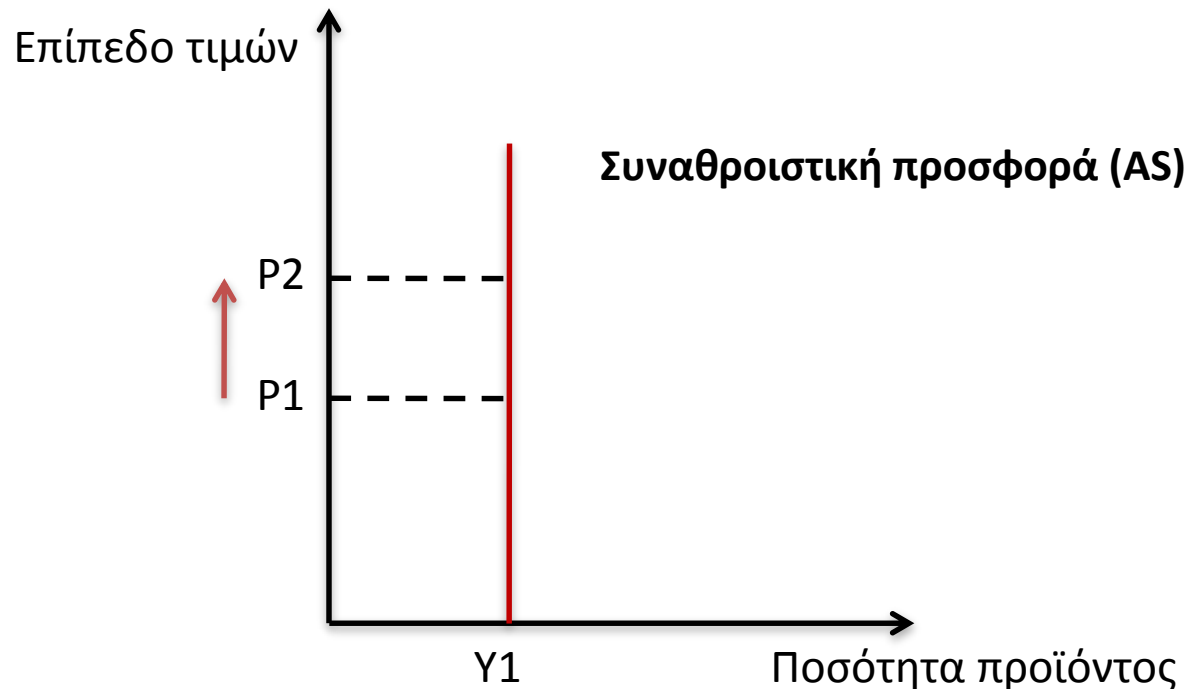
Διάγραμμα 8.6: Η συναθροιστική προσφορά (βραχυχρόνια περίοδος)

Η συναθροιστική προσφορά (μακροχρόνια περίοδος)

Τη **μακροχρόνια περίοδο**, η καμπύλη της συναθροιστικής προσφοράς είναι κάθετη, στον άξονα των ποσοτήτων στο προϊόν πλήρους απασχόλησης. Αυτό συμβαίνει γιατί τη μακροχρόνια περίοδο οι ονομαστικοί μισθοί (W) είναι εύκαμπτοι, με αποτέλεσμα να μην μεταβάλλονται οι πραγματικοί μισθοί (W/P), εξαιτίας μιας αύξησης του επιπέδου των τιμών (P).

Διάγραμμα 8.7: Η συναθροιστική προσφορά τη μακροχρόνια περίοδο

Μετατοπίσεις της μακροχρόνιας καμπύλης συναθροιστικής προσφοράς

Όταν η μακροχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς μετατοπιστεί προς τα έξω και δεξιά (από τη θέση LAS1 στη θέση LAS2), τότε για κάθε επίπεδο τιμών (P1) αυξάνεται η προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών (από Y1 σε Y2).

Παράγοντες που μπορούν να μετατοπίσουν προς τα έξω και δεξιά τη μακροχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς είναι:

- ✓ βελτίωση της τεχνολογίας, καθώς με την ίδια ποσότητα παραγωγικών συντελεστών παράγεται μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων-υπηρεσιών
- ✓ αύξηση του εργατικού δυναμικού, είτε εξαιτίας της αύξησης του πληθυσμού είτε λόγω της εφαρμογής πολιτικών που αυξάνουν τη συμμετοχή σε αυτό
- ✓ εφαρμογή πολιτικών που μειώνουν το φυσικό ποσοστό ανεργίας
- ✓ αύξηση της αποταμίευσης, η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερο απόθεμα κεφαλαίου.

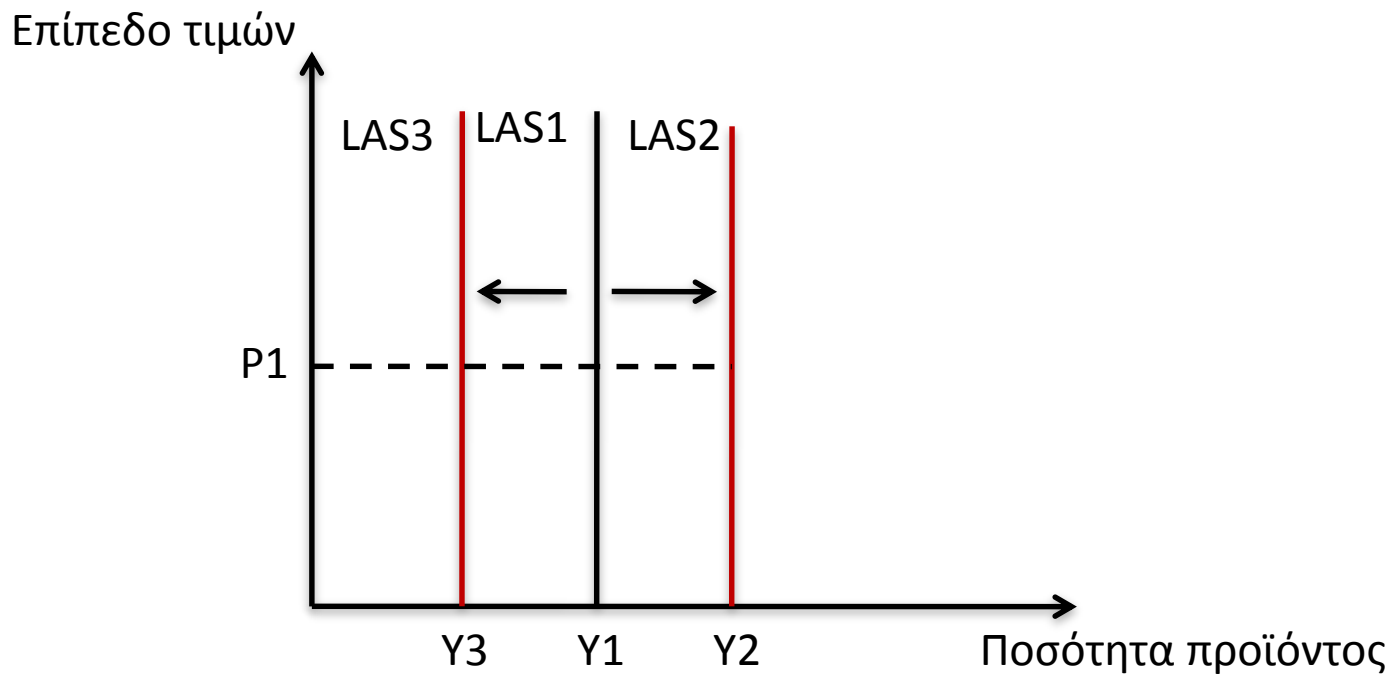
Όταν η μακροχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς μετατοπιστεί προς τα μέσα και αριστερά (από τη θέση LAS1 στη θέση LAS3), τότε για κάθε επίπεδο τιμών (P1) μειώνεται η προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών (από Y1 σε Y3).

Παράγοντες που μπορούν να μετατοπίσουν προς τα μέσα και αριστερά τη μακροχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς είναι:

- ✓ μείωση του εργατικού δυναμικού, είτε εξαιτίας της μείωσης του πληθυσμού είτε λόγω της εφαρμογής πολιτικών που περιορίζουν τη συμμετοχή σε αυτό
- ✓ εφαρμογή πολιτικών που αυξάνουν το φυσικό ποσοστό ανεργίας
- ✓ μείωση του αποθέματος του κεφαλαίου.

Διάγραμμα 8.8: Μετατοπίσεις της μακροχρόνιας καμπύλης συναθροιστικής προσφοράς

Η οικονομία σε «νέα εποχή»

Λίγα χρόνια πριν, ο Νομπελίστας Robert Solow είχε παρατηρήσει πως «μπορείς να δεις τα αποτελέσματα της χρήσης των Η/Υ παντού, εκτός από τον τομέα της παραγωγικότητας». Ωστόσο, τα πράγματα φαίνεται να αλλάζουν. Πράγματι, η οικονομία εισέρχεται σε νέα εποχή. Η μεγέθυνση αυξήθηκε, η παραγωγικότητα το ίδιο, η ανεργία εξαφανίζεται, ενώ ο πληθωρισμός είναι ανύπαρκτος. Τελικά, ήταν θέμα χρόνου για να φτάσουν τα θαυματουργά αποτελέσματα της τεχνολογικής επανάστασης και στην οικονομία.

Τα τελευταία δυο χρόνια η Αμερική αύξησε κατακόρυφα την ποσότητα προϊόντων και υπηρεσιών που παράγονται από δεδομένη ποσότητα παραγωγικών συντελεστών και μάλιστα γρηγορότερα από ποτέ. Η Wall Street φαίνεται πεπεισμένη πως πρόκειται για θαύμα (μιας και τίποτα άλλο δε δικαιολογεί αυτά τα απίστευτα αποτελέσματα). Η ανεργία συνεχίζει να μειώνεται χωρίς ωστόσο να επηρεάζει τον πληθωρισμό και, έτσι, η πραγματικότητα της «νέας οικονομικής εποχής» φαντάζει πιο πιστευτή από ποτέ!

Όλα αυτά προκύπτουν από τη χρήση των τεχνολογικών καινοτομιών. Οι αμερικανικές εταιρείες τη δεκαετία του '90 αύξησαν τις επενδύσεις τους στον τομέα των τεχνολογιών, ενώ οι υπόλοιπες επενδύσεις παρέμειναν σταθερές. Ως αποτέλεσμα, ο τεχνολογικός τομέας εκτινάχθηκε, συμβάλλοντας κατά 35% στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας.

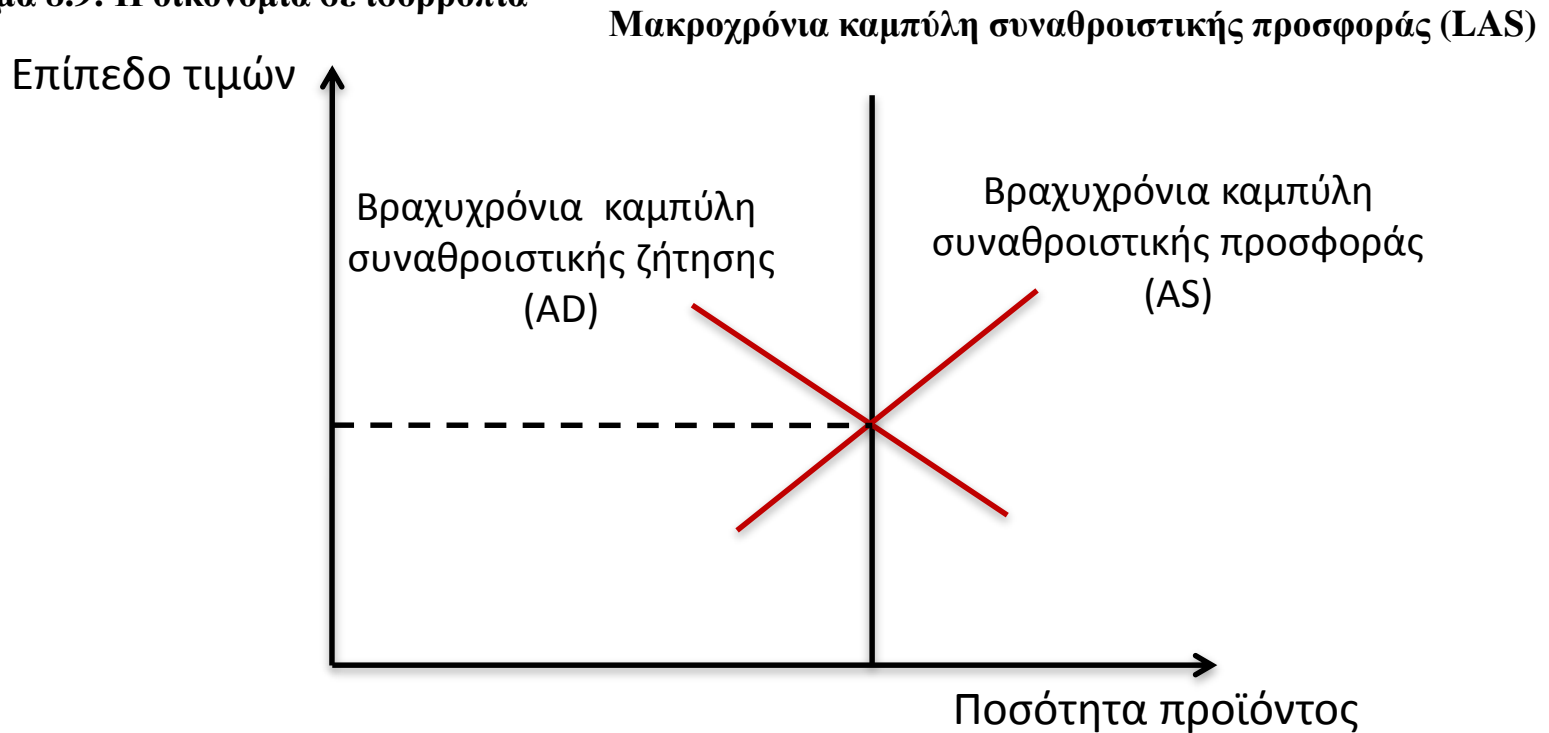
THE ECONOMIST, 22/06/1999

Ισορροπία στη μακροχρόνια περίοδο

Η μακροχρόνια ισορροπία της οικονομίας επιτυγχάνεται στο σημείο Α, όπου η καμπύλη της συναθροιστικής ζήτησης (AD) τέμνεται με τη βραχυχρόνια και τη μακροχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς (AS και LAS αντίστοιχα). Σε αυτό το σημείο παράγεται το προϊόν πλήρους απασχόλησης (Y_1) και στο επίπεδο τιμών P_1 η προσφερόμενη ποσότητα ισούται με τη ζητούμενη.

Διάγραμμα 8.9: Η οικονομία σε ισορροπία

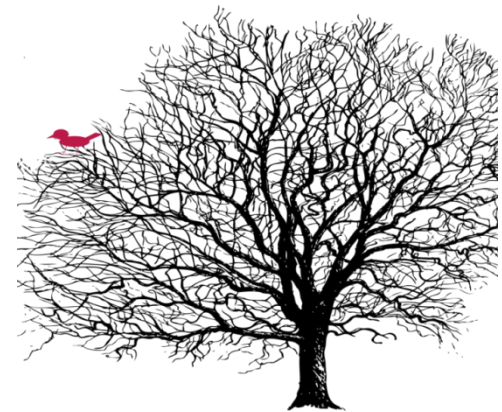
Μείωση της συναθροιστικής ζήτησης

Ας υποθέσουμε ότι μια οικονομία βρίσκεται σε μακροχρόνια ισορροπία (σημείο A διαγράμματος 8.10)

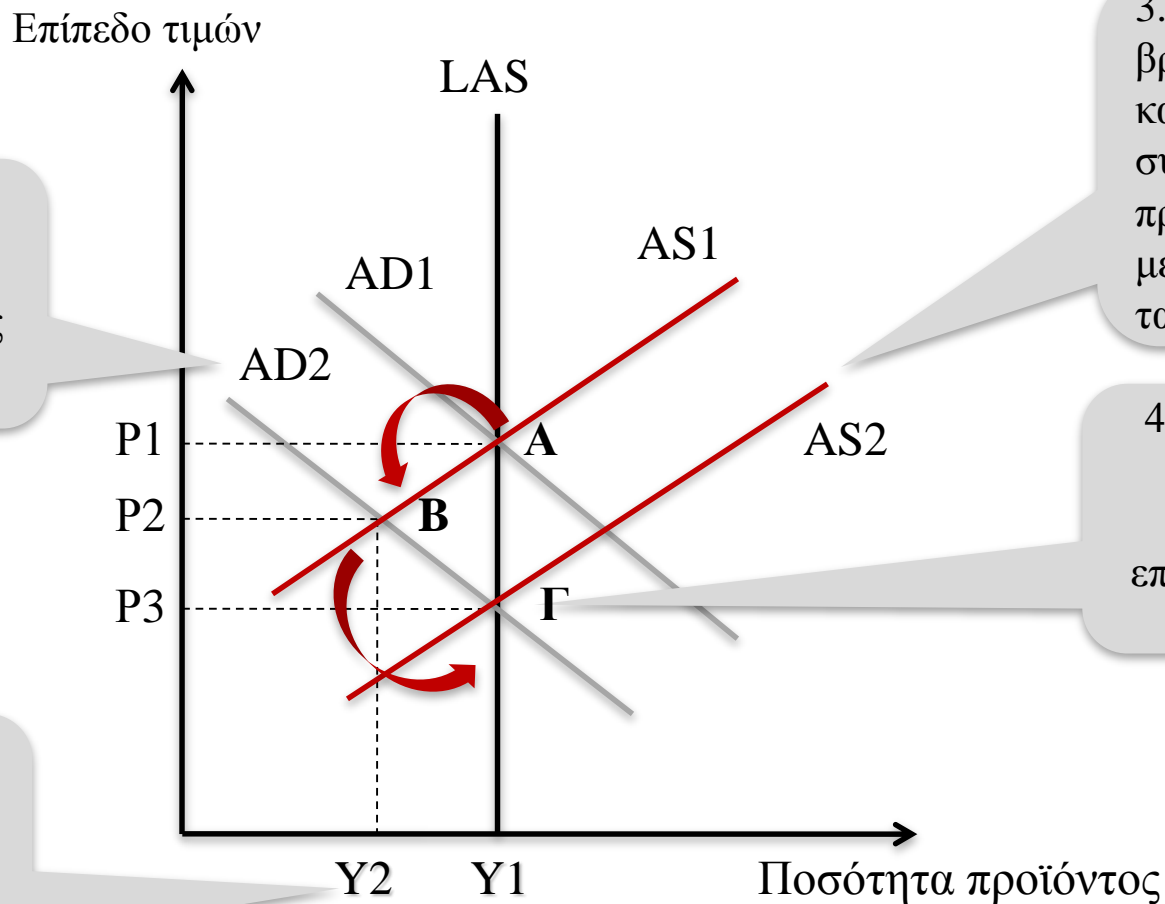
Μια μείωση της συναθροιστικής ζήτησης (AD) για προϊόντα και υπηρεσίες, εξαιτίας, για παράδειγμα, μιας κρίσης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, θα έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση της καμπύλης προς τα μέσα και αριστερά (από τη θέση AD1 στη θέση AD2), με νέο σημείο ισορροπίας το B, το οποίο αντιστοιχεί σε χαμηλότερο επίπεδο τιμών (P2) και προϊόντος (Y2) βραχυχρόνιας ισορροπίας. Επιπλέον, η πτώση της ζήτησης και του παραγόμενου προϊόντος θα προκαλέσουν μείωση της απασχόλησης και αύξηση της ανεργίας.

Η αύξηση της ανεργίας, βραχυχρόνια, οφείλεται και στην ακαμψία των ονομαστικών μισθών (W). Η μείωση του επιπέδου των τιμών (P) θα προκαλέσει αύξηση των πραγματικών μισθών (W/P) και μείωση της ζήτησης εργασίας.

Μακροχρόνια, που οι προσδοκίες, οι τιμές και οι μισθοί προσαρμόζονται, θα μετατοπιστεί προς τα έξω και δεξιά η βραχυχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς (από τη θέση AS1 στη θέση AS2), με αποτέλεσμα η οικονομία να προσεγγίσει ένα νέο σημείο μακροχρόνιας ισορροπίας (Γ), στο οποίο παράγεται το ίδιο προϊόν (Y1) και το επίπεδο των τιμών είναι μικρότερο (μειώθηκε από P1 σε P3), σε σχέση με το αρχικό σημείο ισορροπίας (A).

Διάγραμμα 8.10: Μείωση της συναθροιστικής ζήτησης

1. Μια μείωση της συναθροιστικής ζήτησης...

2... προκαλεί μείωση της παραγωγής, τη βραχυχρόνια περίοδο.

3. Σταδιακά, η βραχυχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς μετατοπίζεται προς τα έξω και δεξιά

4. Μακροχρόνια, η παραγωγή θα επιστρέψει στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης

Μείωση παραγωγής!

Μείωση παραγωγής στο εργοστάσιο της Αλουμίνιον της Ελλάδας με διακοπή της παραγωγής στο εργοστάσιο της θυγατρικής Sometra στη Ρουμανία, δρομολογεί ο Μυτιληναίος. Η κατρακύλα των τιμών του μολύβδου και του ψευδαργύρου, που κυρίως επεξεργάζεται η συγκεκριμένη εταιρεία, καθιστά ιδιαίτερα ζημιογόνα, τελικά, τη δραστηριότητά της.

Σε ότι αφορά την Αλουμίνιον της Ελλάδας, ο όμιλος έχει μειώσει την παραγωγή και παρακολουθεί την εξέλιξη της ζήτησης προκειμένου να αποφασίσει αν υπάρχει ανάγκη για νέες περικοπές και απολύσεις.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 25/01/2009

Μείωση της συναθροιστικής προσφοράς

Ας υποθέσουμε ότι μια οικονομία βρίσκεται σε μακροχρόνια ισορροπία (σημείο A διαγράμματος 8.11)

Μια μείωση της συναθροιστικής προσφοράς (AS) για προϊόντα και υπηρεσίες, εξαιτίας, για παράδειγμα, της αύξησης της τιμής του πετρελαίου, θα έχει ως αποτέλεσμα τη μετατόπιση της καμπύλης προς τα μέσα και αριστερά (από τη θέση AS1 στην AS2), με νέο σημείο βραχυχρόνιας ισορροπίας το B, το οποίο αντιστοιχεί σε υψηλότερο επίπεδο τιμών (P2) και χαμηλότερο επίπεδο προϊόντος (Y2).

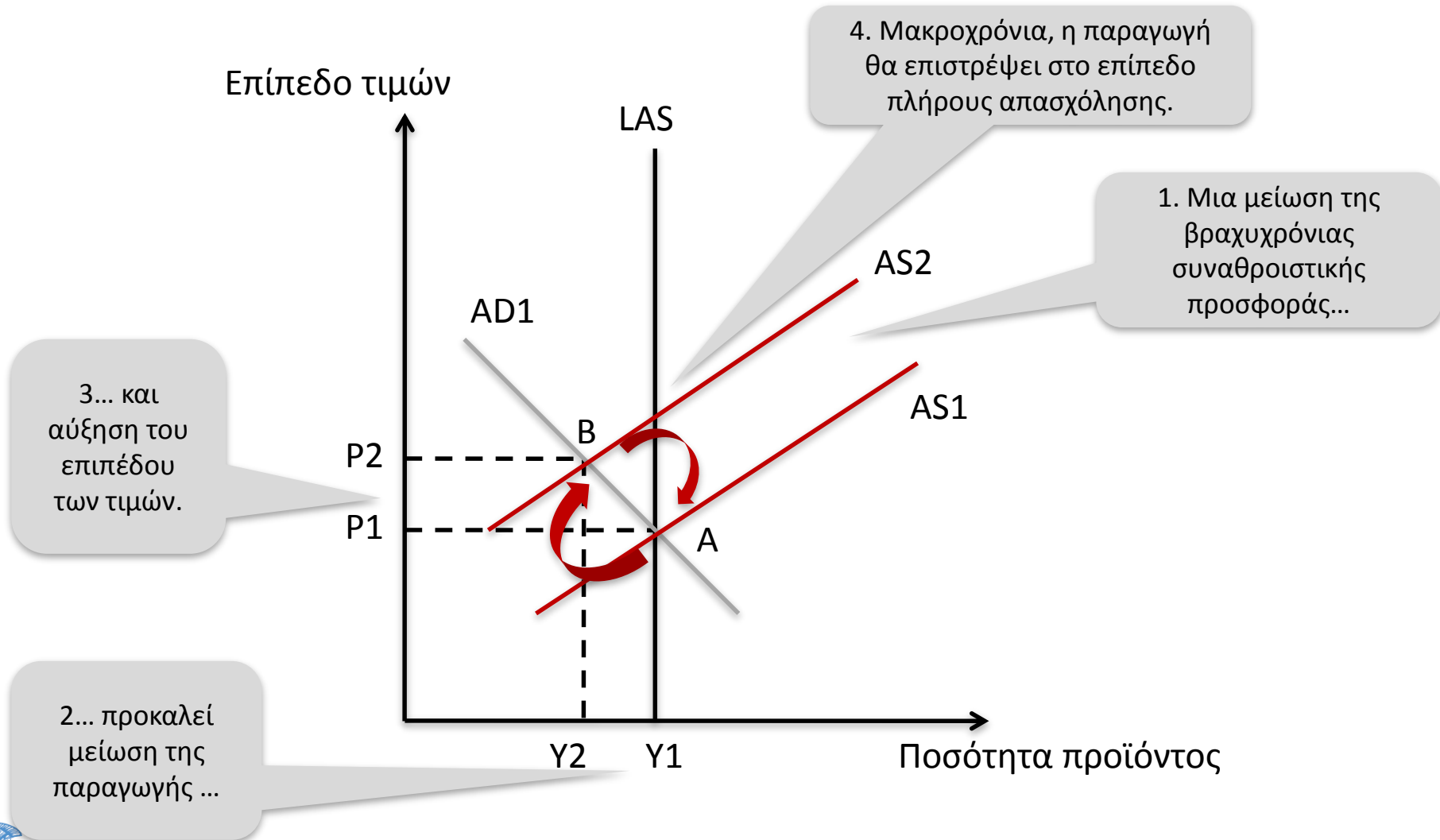
Επιπλέον, η πτώση της συναθροιστικής προσφοράς θα προκαλέσει μείωση της απασχόλησης και αύξηση της ανεργίας, η οποία δημιουργεί πιέσεις στους μισθούς.

Μακροχρόνια, που οι προσδοκίες, οι τιμές και οι μισθοί προσαρμόζονται, η βραχυχρόνια καμπύλη συναθροιστικής προσφοράς θα μετατοπιστεί προς τα έξω και δεξιά (από τη θέση AS2 στην AS1) και θα επανέλθει στην αρχική της θέση, με αποτέλεσμα η οικονομία να προσεγγίσει το αρχικό σημείο μακροχρόνιας ισορροπίας (A). Αυτό θα συμβεί γιατί η αύξηση της ανεργίας θα προκαλέσει μείωση των μισθών και αύξηση του παραγόμενου προϊόντος.

Διάγραμμα 8.11: Μείωση της συναθροιστικής προσφοράς

Κρίση δημόσιου χρέους και μακροοικονομικές διακυμάνσεις

Η κρίση δημόσιου χρέους αναφέρεται στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία η κυβέρνηση μίας χώρας δεν μπορεί να αναχρηματοδοτήσει το χρέος της. Αυτό συμβαίνει όταν το κόστος κυβερνητικού δανεισμού, το επιτόκιο, δηλαδή, με το οποίο δανείζεται η κυβέρνηση, έχει αυξηθεί τόσο πολύ, ώστε οι επενδυτές (οι αγοραστές των ομολόγων) θεωρούν πως η κυβέρνηση δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τα ομόλογα που εκδίδει. Η εδραίωση αυτής της αντίληψης μεταφράζεται σε αύξηση του επιτοκίου κυβερνητικού δανεισμού, προκειμένου οι επενδυτές να αντισταθμίσουν τον αυξημένο κίνδυνο που αντιμετωπίζουν από την πιθανότητα η κυβέρνηση να αθετήσει τις υποχρεώσεις της.

Η κρίση δημόσιου χρέους προκύπτει, συνήθως, ύστερα από μία μακρά περίοδο συσσώρευσης δημοσιονομικών ελλειμμάτων και υποτονικού ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, και οδηγεί σε αύξηση του λόγου δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ.

Όταν ξεσπά μία κρίση δημόσιου χρέους, το αποτέλεσμα είναι η ύφεση και η αύξηση της ανεργίας. Αυτό συμβαίνει μέσα από δύο κυρίως κανάλια:

- ✓ Δημοσιονομική λιτότητα (αύξηση της φορολογίας και μείωση των δημοσίων δαπανών) προκειμένου να βελτιωθεί το δημοσιονομικό ισοζύγιο
- ✓ Αρνητική επίδραση στο τραπεζικό σύστημα μέσω μείωσης της αξίας των κυβερνητικών ομολόγων που διαθέτουν οι τράπεζες στο ενεργητικό τους.

Και στις δύο περιπτώσεις, η τελική επίδραση είναι η μείωση της συνολικής ζήτησης (μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης προς τα κάτω και αριστερά), η ύφεση και η αύξηση της ανεργίας.

Χρηματοπιστωτικές κρίσεις και οικονομικές διακυμάνσεις

Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις λαμβάνουν χώρα, όταν οι δανειστές μιας οικονομίας αίρουν την εμπιστοσύνη τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και προβαίνουν σε μαζική ρευστοποίηση των τοκοφόρων περιουσιακών τους στοιχείων. Η χρονική αναντιστοιχία μεταξύ βραχυπρόθεσμων, άμεσα ρευστοποιήσιμων, υποχρεώσεων και περιουσιακών στοιχείων μακροχρόνιας ρευστοποίησης στους ισολογισμούς του χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θεμελιώνεται στην εμπιστοσύνη (πίστη). Η κρίση συνεπάγεται αδυναμία από την πλευρά τους να ανταποκριθούν στις μαζικές ρευστοποιήσεις. Κοινό στοιχείο σε όλους τους τύπους χρηματοπιστωτικών κρίσεων, είναι ο κλονισμός της εμπιστοσύνης έναντι του χρηματοπιστωτικού συστήματος, λόγω συσσώρευσης μη διατηρήσιμων ανισορροπιών (π.χ. υπερβάλλον δανεισμός σε μη αξιόχρεους οφειλέτες).

Συνέπειες των χρηματοπιστωτικών κρίσεων

Οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις συνοδεύονται από πιστωτική συρρίκνωση, μείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, μείωση του διατραπεζικού δανεισμού, επιβάρυνση των ισολογισμών για επιχειρήσεις, νοικοκυριά και κυβέρνηση και μεγάλης κλίμακας διασωστικές παρεμβάσεις από τις κυβερνήσεις. Οι εξελίξεις αυτές διοχετεύονται στην πραγματική οικονομία μέσα από τα εξής κυρίως κανάλια:

- ✓ Μείωση της επένδυσης λόγω δυσλειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αύξησης του κόστους χρηματοδότησης
- ✓ Μείωση της κατανάλωσης, λόγω επιβάρυνσης των ισολογισμών των νοικοκυριών
- ✓ Επιδείνωση του δημοσιονομικού ισοζυγίου, λόγω του κόστους της διασωστικής παρέμβασης, της μείωσης των φορολογικών εσόδων και της αύξησης των δημοσίων δαπανών που σχετίζονται με την ύφεση.

Το τελικό αποτέλεσμα είναι η μείωση της συνολικής ζήτησης, η παρατεταμένη ύφεση και η αύξηση της ανεργίας.

Εξωγενείς νομισματικές διαταραχές

Οι νομισματικές διαταραχές προκύπτουν, όταν οι αποφάσεις της Κεντρικής Τράπεζας μίας χώρας περί την νομισματική πολιτική, προκαλούν μεταβολές στην νομισματική πολιτική μίας άλλης χώρας. Πρόκειται, συνεπώς, για εξωγενείς νομισματικές διαταραχές, οι οποίες ανάγονται στην ύπαρξη υψηλού βαθμού αλληλεξάρτησης μεταξύ των οικονομιών και την χωρίς περιορισμούς διασυνοριακή κίνηση των κεφαλαίων.

Ειδικότερα:

Μία απόφαση για αύξηση του επιτοκίου στην χώρα Α, θα προκαλέσει εισροή δανειακών κεφαλαίων από την χώρα Β, εφόσον το επιτόκιο στην πρώτη είναι, πλέον υψηλότερο. Η μείωση της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων στην χώρα Β, θα επιφέρει αύξηση του επιτοκίου και κατ' επέκταση, μείωση της επένδυσης. Η προσφορά χρήματος στην χώρα Β έχει μειωθεί λόγω της απόφασης της χώρας Α να αυξήσει το επιτόκιο. Η μείωση της επένδυσης συνεπάγεται μείωση της συνολικής ζήτησης, ύφεση και αύξηση της ανεργίας.

Αντίθετα, αν η χώρα Α προβεί σε μείωση του επιτοκίου, τότε θα προκύψει εκροή κεφαλαίων από την χώρα Α προς την χώρα Β. Η αύξηση της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων θα μειώσει το επιτόκιο στην χώρα Β και θα αυξήσει την επένδυση. Η προσφορά χρήματος θα αυξηθεί λόγω της απόφασης της χώρας Α να μειώσει το επιτόκιο. Η αύξηση της επένδυσης θα οδηγήσει σε αύξηση της ζήτησης και του συνολικού προϊόντος και σε μείωση της ανεργίας.

Διαταραχές στην παραγωγικότητα

Οι διαταραχές στην παραγωγικότητα αποτελούν διαταραχές που επηρεάζουν την πλευρά της συνολικής προσφοράς. Η μεταβολή στην παραγωγικότητα αφορά ουσιαστικά σε μεταβολή στην τεχνολογία παραγωγής. Όταν η παραγωγικότητα βελτιώνεται, η ίδια ποσότητα παραγόμενου προϊόντος μπορεί να παραχθεί με μικρότερες ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών. Αποτέλεσμα αυτού είναι η μείωση του κόστους παραγωγής και η αύξηση της συνολικής προσφοράς για δεδομένο επίπεδο τιμών. Το συνολικό προϊόν ισορροπίας αυξάνεται και το επίπεδο τιμών μειώνεται.

Όταν, αντίθετα, η τεχνολογία παραγωγής επιδεινώνεται, η παραγωγή της ίδιας ποσότητας προϊόντος, απαιτεί μεγαλύτερες ποσότητες των παραγωγικών συντελεστών. Το κόστος παραγωγής αυξάνεται και, για δεδομένο επίπεδο τιμών, η συνολική προσφορά μειώνεται. Το συνολικό προϊόν ισορροπίας μειώνεται και το επίπεδο τιμών αυξάνεται, καθώς οι επιχειρήσεις μετακυλίου την αύξηση του κόστους παραγωγής στους καταναλωτές.

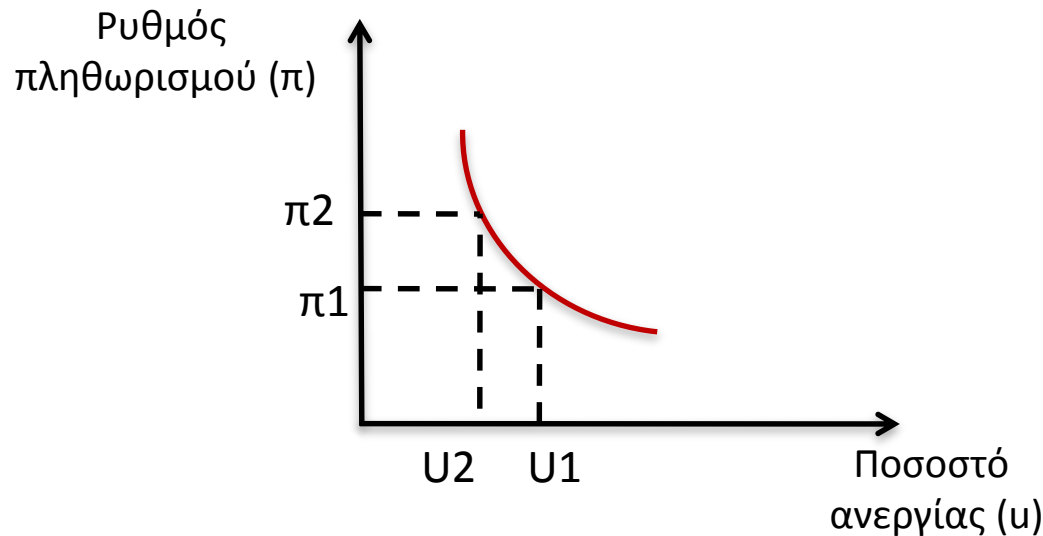
Η καμπύλη Phillips

Η καμπύλη Phillips προκύπτει από την εμπειρική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του ρυθμού αύξησης των ονομαστικών μισθών και του ποσοστού ανεργίας και εξελίχθηκε σε αρνητική σχέση μεταξύ του ρυθμού πληθωρισμού και του ποσοστού ανεργίας.

Δηλαδή, όσο υψηλότερος (χαμηλότερος) είναι ο ρυθμός πληθωρισμού, τόσο χαμηλότερο (υψηλότερο) είναι το ποσοστό ανεργίας.

Μια αύξηση της συναθροιστικής ζήτησης και του παραγόμενου προϊόντος οδηγούν σε αύξηση του επιπέδου των τιμών, ενώ σύμφωνα με το Νόμο του Okun μειώνεται το ποσοστό ανεργίας. Επιπλέον, όταν το ποσοστό ανεργίας είναι χαμηλό αυξάνεται η ισχύς των εργατικών συνδικάτων, με αποτέλεσμα να διεκδικούν υψηλότερες μισθολογικές αυξήσεις.

Διάγραμμα 8.12: Η καμπύλη Phillips τη βραχυχρόνια περίοδο

Πληθωρισμός vs. ανεργία σε Ευρώπη και ΗΠΑ

Στις νεότερες προβλέψεις που έδωσε χθες στη δημοσιότητα, ο ΟΟΣΑ βλέπει τον ήδη χαμηλό πληθωρισμό να δέχεται περαιτέρω πτωτικές πιέσεις μέχρι τα μέσα του 2010.

Ως αποτέλεσμα, για τις 30 χώρες μέλη του, ο οργανισμός προβλέπει ότι η ανεργία θα κινηθεί σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα. Από το 8,2% φέτος θα «χτυπήσει» το 9% το 2010 και θα υποχωρήσει κατά 0,2%, φτάνοντας το 8,8% το 2011. Κάτι που σημαίνει ότι η ανάπτυξη που θα σημειωθεί την επόμενη διετία δεν θα είναι αρκετά ισχυρή για να στηρίξει μια σοβαρή άνοδο της απασχόλησης. Ειδικά στις ΗΠΑ, η ανεργία θα συνεχίσει να αυξάνεται και θα προσεγγίσει το ανώτατο επίπεδό της σ' αυτόν τον κύκλο στα μέσα του 2010, ενώ, ακόμη χειρότερα, στην ευρωζώνη η ανεργία θα συνεχίσει να αυξάνεται ως τα μέσα του 2011.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 20/11/2009

Πίνακας 8.4: Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας στο ΗΒ

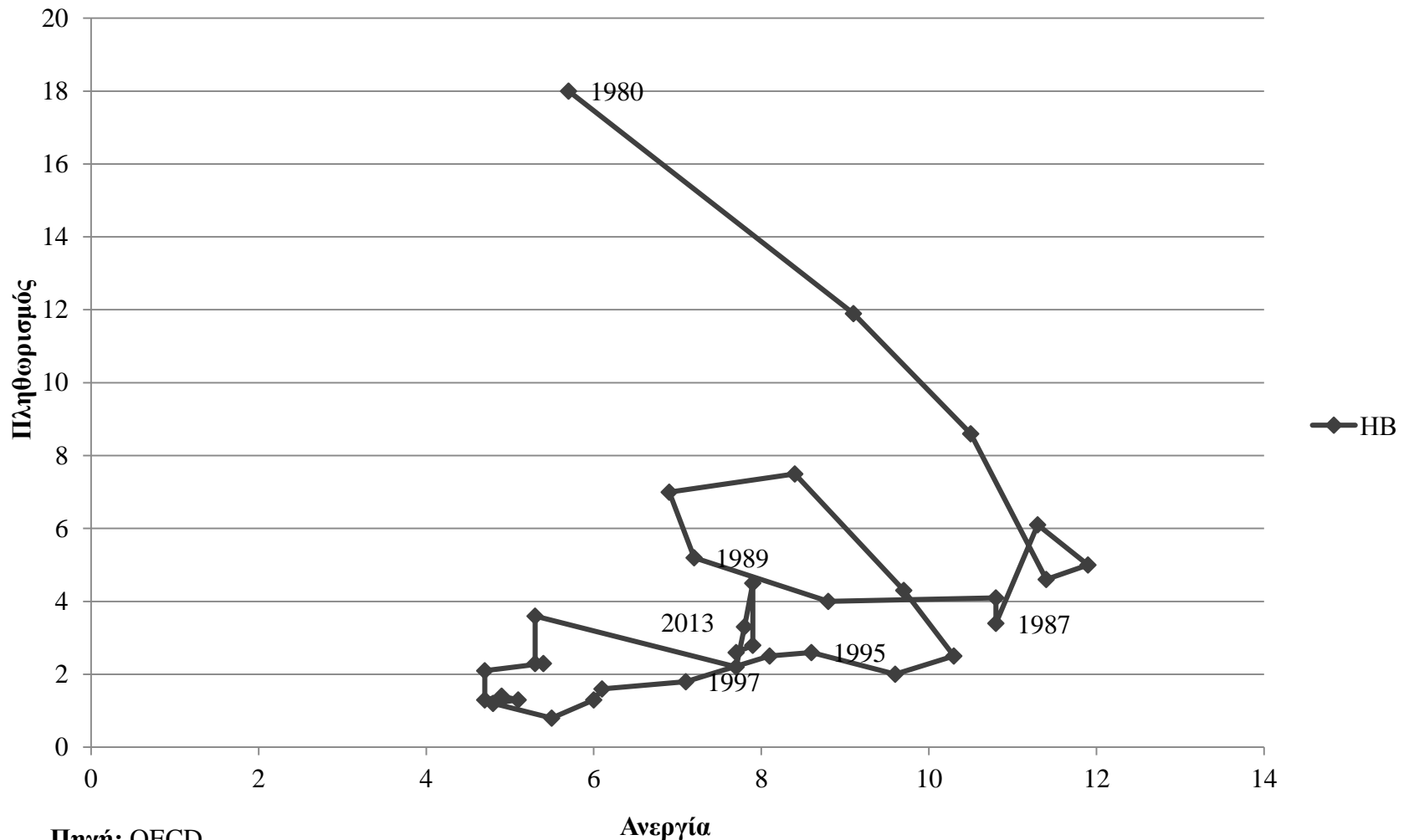
	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας	5,7	11,3	6,9	8,6	5,5	4,7	5,3	7,7	7,8	7,9	7,9	7,7
Ρυθμός πληθωρισμού	18	6,1	7	2,6	0,8	2,1	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6

Πηγή: OECD

Διάγραμμα 8.13: Η καμπύλη Phillips στο ΗΒ (1980-2013)

Πηγή: OECD

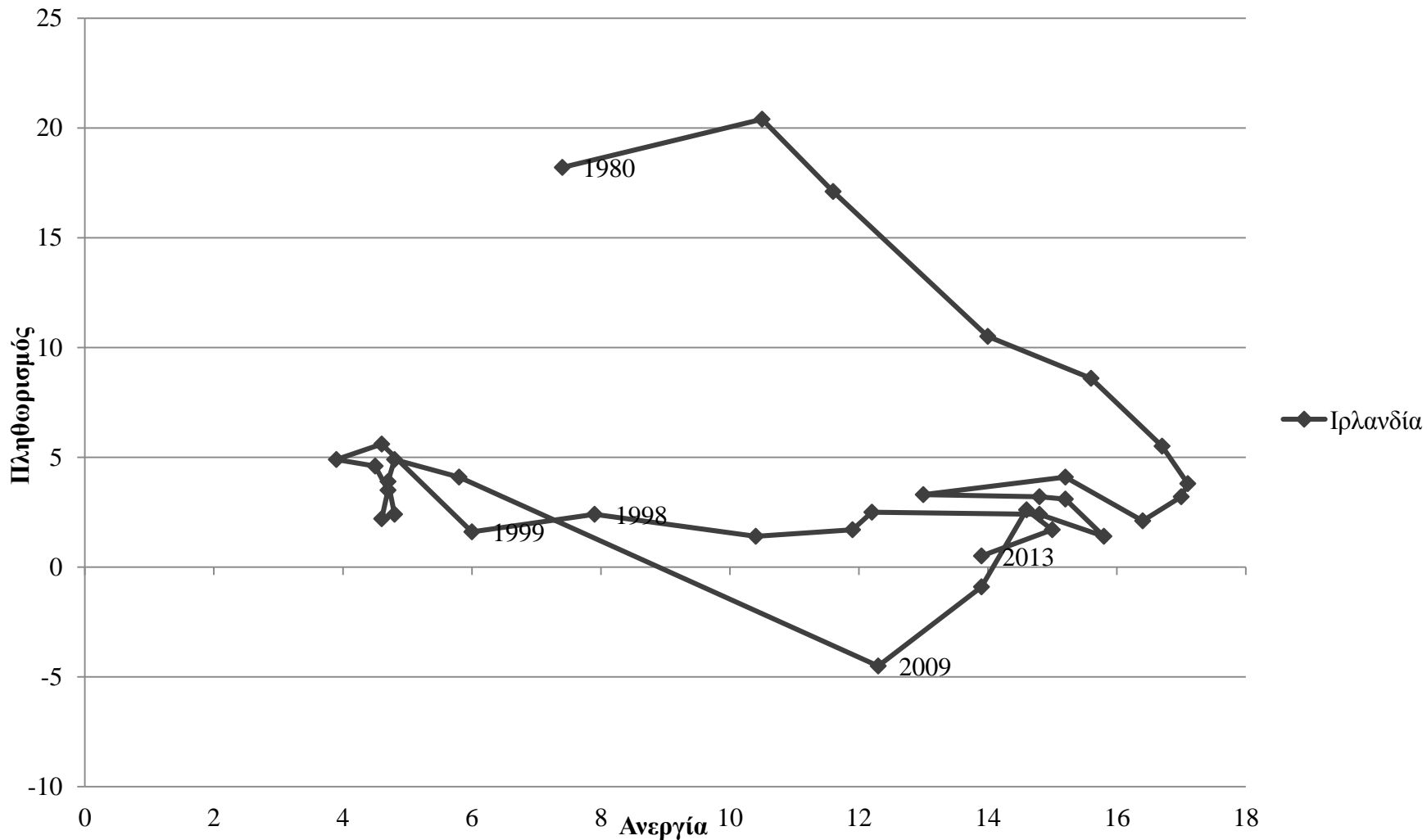
Πίνακας 8.5: Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας στην Ιρλανδία

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας	18,2	5,5	3,3	2,5	5,6	2,4	4,1	-4,5	-0,9	2,6	1,7	0,5
Ρυθμός πληθωρισμού	7,4	16,7	13	12,2	4,6	4,8	5,8	12,3	13,9	14,6	15	7,4

Πηγή: OECD

Διάγραμμα 8.14: Η καμπύλη Phillips στην Ιρλανδία (1980-2013)

Πηγή: OECD

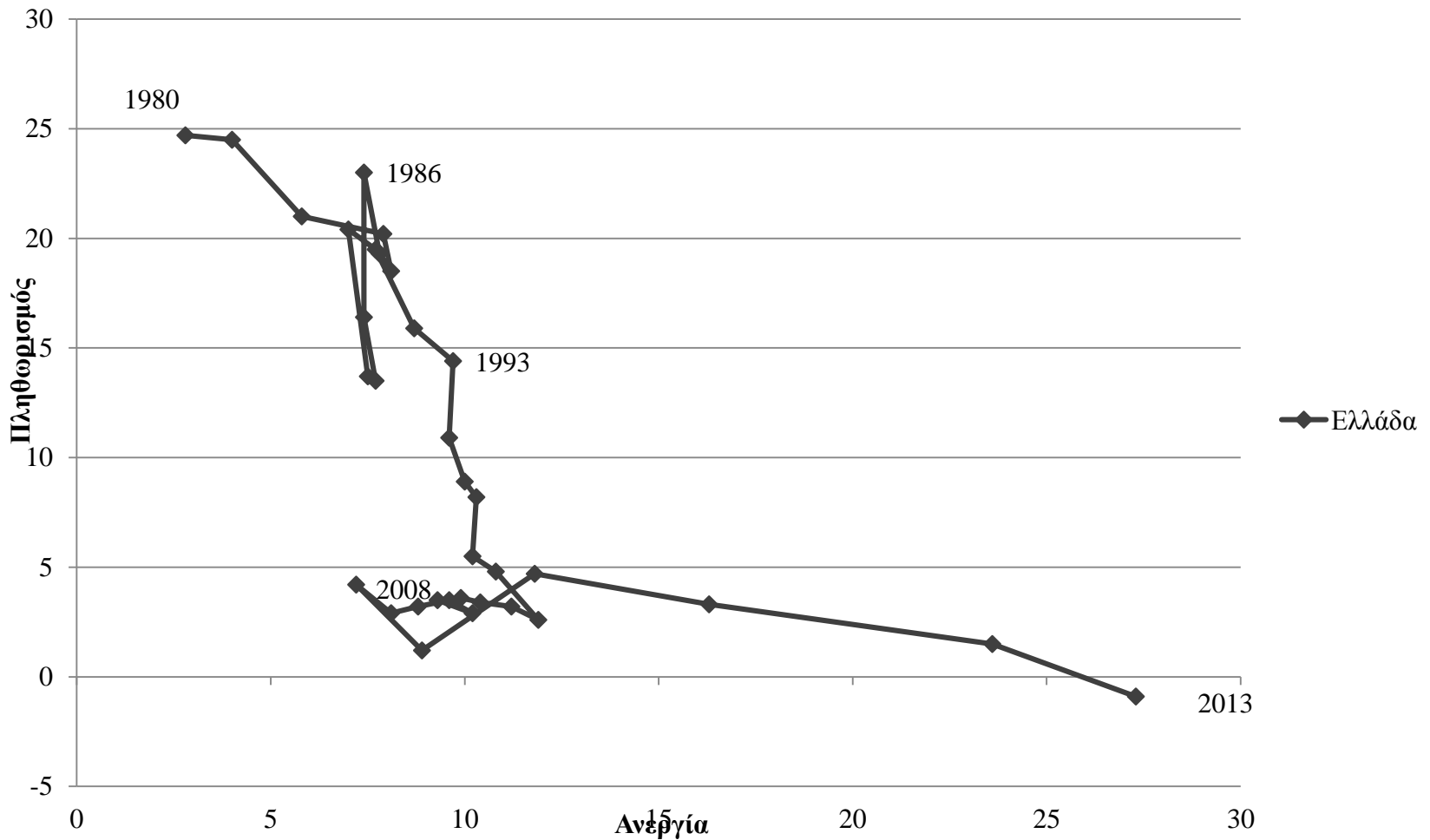
Πίνακας 8.4: Η εξέλιξη του πληθωρισμού και της ανεργίας στην Ελλάδα

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό ανεργίας	2,8	7,8	7	10	11,2	9,6	7,2	8,9	11,8	16,3	23,6	27,3
Ρυθμός πληθωρισμού	24,7	19,3	20,4	8,9	3,2	3,5	4,2	1,2	4,7	3,3	1,5	-0,9

Πηγή: OECD

Διάγραμμα 8.14: Η καμπύλη Phillips στην Ελλάδα (1980-2013)

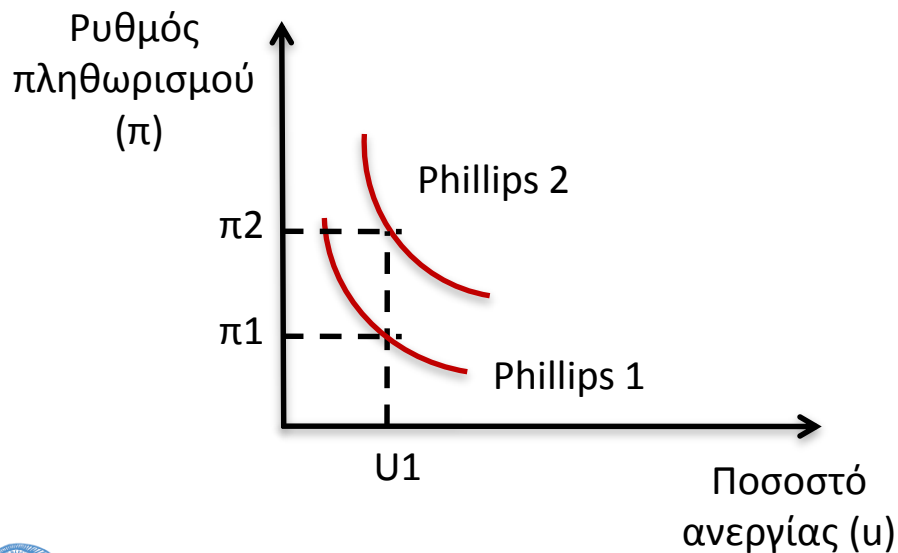

Πηγή: ΟΟΣΑ

Μετατόπιση της καμπύλης Phillips

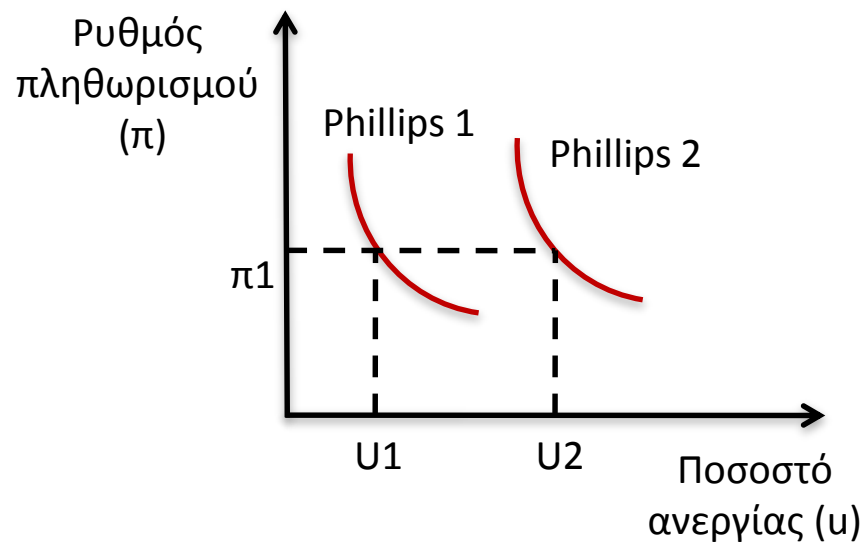
Η καμπύλη Phillips μπορεί να μετατοπιστεί προς τα πάνω και δεξιά, εξαιτίας της μεταβολής των πληθωριστικών προσδοκιών. Αν αυξηθούν οι πληθωριστικές προσδοκίες, τότε σε κάθε ποσοστό ανεργίας αντιστοιχεί υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού.

Διάγραμμα 8.15: Η καμπύλη Phillips με αύξηση των πληθωριστικών προσδοκιών

Η καμπύλη Phillips μπορεί να μετατοπιστεί προς τα πάνω και δεξιά εξαιτίας της αύξησης του φυσικού ποσοστού ανεργίας. Αν αυξηθεί το φυσικό ποσοστό ανεργίας, τότε για κάθε επίπεδο πληθωρισμού θα αντιστοιχεί υψηλότερο ποσοστό ανεργίας.

Διάγραμμα 8.16: Η αύξηση του φυσικού ποσοστού ανεργίας και η καμπύλη Phillips

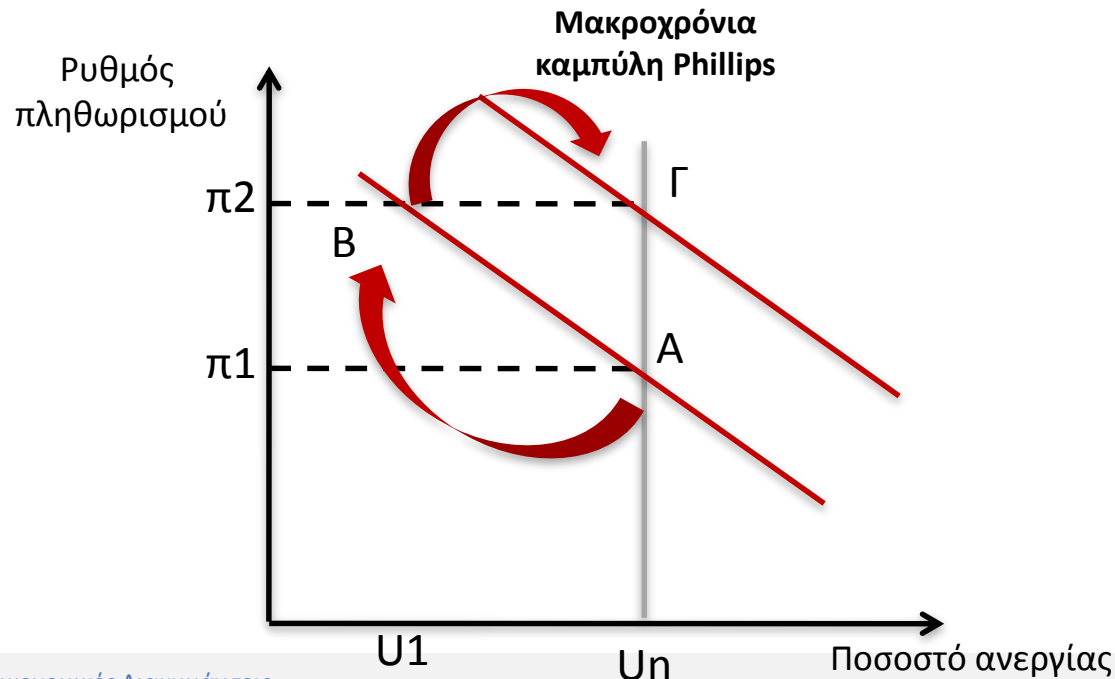

Η μακροχρόνια καμπύλη Phillips

Ας υποθέσουμε ότι η οικονομία βρίσκεται στο σημείο Α, στο οποίο αντιστοιχεί φυσικό ποσοστό ανεργίας U_n και ρυθμός πληθωρισμού π_1 . Αν αυξηθεί η συναθροιστική ζήτηση και το παραγόμενο προϊόν, το ποσοστό ανεργίας θα μειωθεί σε U_1 , ενώ ο ρυθμός πληθωρισμού θα είναι υψηλότερος (π_2).

Οι εργαζόμενοι θα διεκδικήσουν αύξηση των ονομαστικών μισθών (W) προκειμένου να διατηρήσουν σταθερούς τους πραγματικούς μισθούς (W/P) τους. Η αύξηση των μισθών θα προκαλέσει μείωση της ζήτησης εργασίας και το ποσοστό ανεργίας θα επανέλθει στο αρχικό του επίπεδο (U_n), όμως ο ρυθμός πληθωρισμού θα είναι, πλέον, υψηλότερος.

Διάγραμμα 8.17: Η μακροχρόνια καμπύλη Phillips

Η οικονομία σε ισορροπία τη μακροχρόνια περίοδο

Ας υποθέσουμε ότι η οικονομία βρίσκεται σε ισορροπία, όπου παράγεται προϊόν Y_n , το επίπεδο τιμών είναι P_1 και η ανεργία ανέρχεται στο φυσικό ποσοστό της U_n (σημεία A και A' του διαγράμματος 8.18).

Έστω ότι αυξάνεται η ζήτηση της οικονομίας, με αποτέλεσμα τη μετατόπιση της καμπύλης συναθροιστικής ζήτησης προς τα πάνω και δεξιά, από τη θέση AD1 στη θέση AD2. Η οικονομία προσεγγίζει, προσωρινά, ένα νέο σημείο ισορροπίας (B), στο οποίο αντιστοιχεί μεγαλύτερο προϊόν (Y_1) και υψηλότερο επίπεδο τιμών (P_2). Η αύξηση του παραγόμενου προϊόντος οδηγεί σε μεγαλύτερη ζήτηση εργασίας, με αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού ανεργίας από U_n σε U_1 .

Βραχυχρόνια, η άνοδος του επιπέδου των τιμών από P_1 σε P_2 μείωσε τους πραγματικούς μισθούς των εργαζομένων (W/P), καθώς οι ονομαστικοί μισθοί (W) παρέμειναν αμετάβλητοι. Παράλληλα, όμως, η μείωση των πραγματικών μισθών περιόρισε και το ποσοστό ανεργίας (από U_n σε U_1).

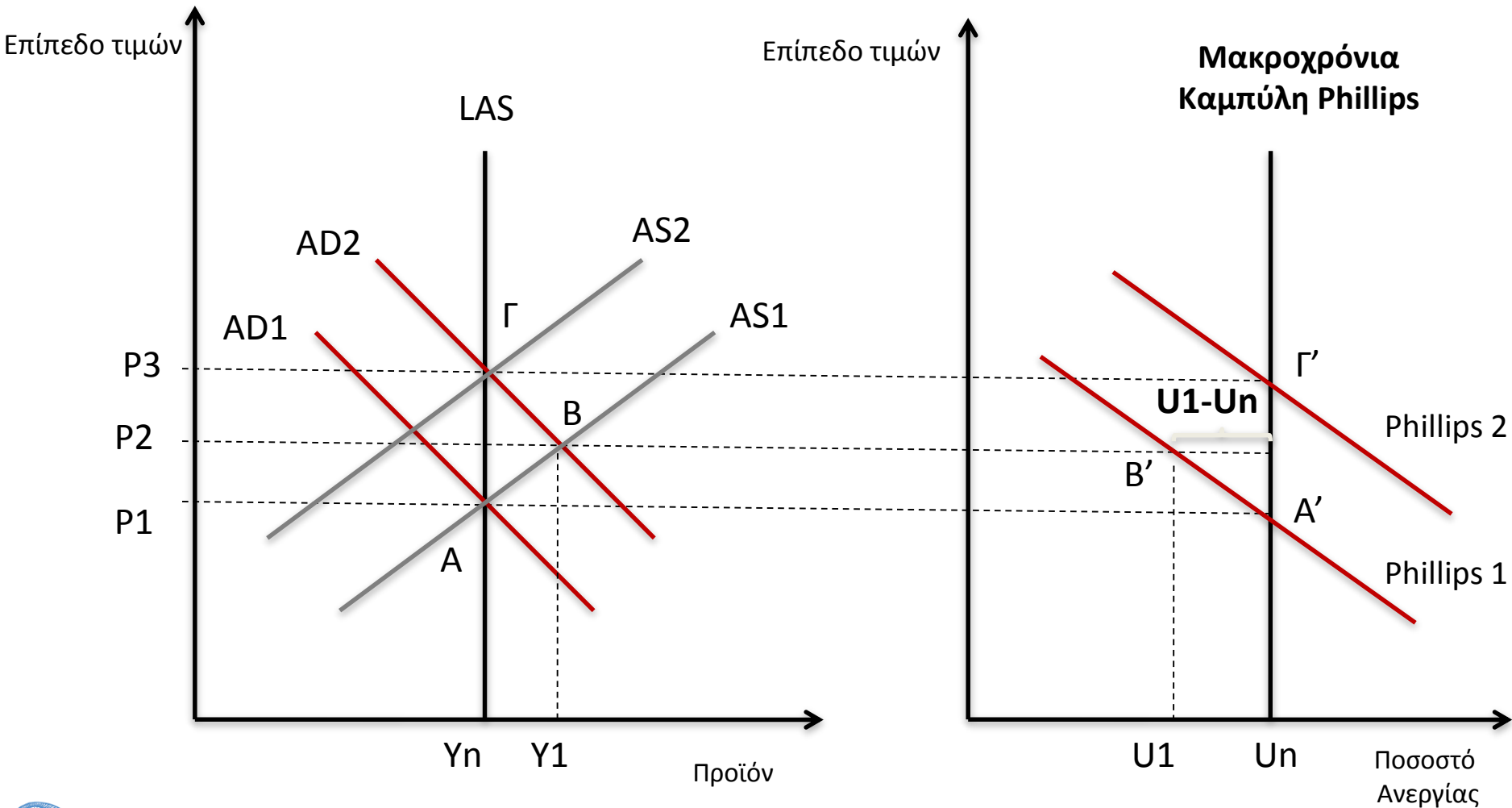
Μακροχρόνια, οι εργαζόμενοι θα διεκδικήσουν αύξηση των ονομαστικών μισθών (W), προκειμένου να διατηρήσουν σταθερούς τους πραγματικούς μισθούς (W/P) τους. Η άνοδος των ονομαστικών μισθών, η οποία θα επαναφέρει τους πραγματικούς στο αρχικό τους επίπεδο, έχει ως αποτέλεσμα: **α)** τη μείωση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών, μετατοπίζοντας προς τα πάνω και αριστερά την καμπύλη βραχυχρόνιας συναθροιστικής προσφοράς (από τη θέση AS1 στη θέση AS2) και **β)** τη μετατόπιση της βραχυχρόνιας καμπύλης Phillips προς τα πάνω και δεξιά (από τη θέση Phillips 1 στη θέση Phillips 2).

Η οικονομία θα προσεγγίσει νέα σημεία μακροχρόνιας ισορροπίας (Γ και Γ'), στα οποία το παραγόμενο προϊόν παραμένει σταθερό (Y_1) όπως και το ποσοστό ανεργίας (U_n), ενώ το επίπεδο των τιμών είναι υψηλότερο (αυξήθηκε από P_1 σε P_3), σε σχέση με τα αρχικά σημεία ισορροπίας (A και A').

Διάγραμμα 8.18: Η οικονομία σε ισορροπία τη μακροχρόνια περίοδο

Η οικονομία σε ισορροπία τη μακροχρόνια περίοδο

Συνεπώς, τη βραχυχρόνια περίοδο, μια μεταβολή σε ένα ονομαστικό μέγεθος όπως είναι το επίπεδο των τιμών επηρεάζει τις πραγματικές μεταβλητές της οικονομίας, όπως είναι το προϊόν και ποσοστό ανεργίας (άρση της κλασικής διχοτόμου).

Μακροχρόνια, που οι τιμές και οι μισθοί είναι εύκαμπτοι, μια μεταβολή σε ένα ονομαστικό μέγεθος της οικονομίας (επίπεδο των τιμών) δεν επηρεάζει τις πραγματικές μεταβλητές, όπως είναι το προϊόν και η ανεργία (ισχύς της κλασικής διχοτόμου).

Πληροφόρηση και μέτρηση του οικονομικού κύκλου

Απαραίτητη προϋπόθεση για τον σχεδιασμό της μακροοικονομικής πολιτικής είναι η ακριβής πληροφόρηση για την οικονομία. Η ποιότητα της πληροφορίας παίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των απόψεων των οικονομολόγων για την ένταση των οικονομικών κύκλων και τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι δέχονται πως οι κάμψεις μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είναι κατά μέσο όρο μετριότερες από εκείνες που αντιμετώπισαν οι ΗΠΑ νωρίτερα κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Η Christina Romer, από το πανεπιστήμιο Berkeley της Καλιφόρνια, διαφωνεί. Σημειώνει πως τα μακροοικονομικά δεδομένα που έχουν οι σημερινοί οικονομολόγοι στην διάθεσή τους είναι πολύ καλύτερα από εκείνα που είχαν στις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα για να υπολογίσουν την μακροοικονομική απόδοση. Υποστηρίζει δηλαδή ότι σε μεγάλο βαθμό η προφανής μείωση της έντασης των οικονομικών κύκλων αντικατοπτρίζει απλώς βελτιώσεις στην ικανότητά μας να μετράμε τις οικονομικές διακυμάνσεις. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι, ωστόσο, πιστεύουν ότι η βελτίωση των δεδομένων δεν ερμηνεύει το φαινόμενο της εμφάνισης ηπιότερων οικονομικών κύκλων. Οι οικονομολόγοι είναι όντως σε θέση να αξιολογούν καλύτερα την οικονομία σήμερα αλλά οι αλλαγές στην οικονομία και οι βελτιώσεις στην διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής έχουν βοηθήσει στο να γίνουν οι οικονομικοί κύκλοι ηπιότεροι.

Stiglitz, J. E.- Walsh, C. E. (2009) *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Παπαζήσης, Αθήνα, σ. 439-440.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ: <http://www.poleconomix.gr/portal> (υπό τον τίτλο Σημειώσεις).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νίκος Κουτσιαράς 2015. Νίκος Κουτσιαράς. «Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική. Μακροοικονομικές Διακυμάνσεις». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/PSPA102>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

